

KARHUSEIKKAILU ISILLE JA LEIKKI-ikäisille LAPSILLE

Johanna Seppä

Opinnäytetyö, syksy 2010

Diakonia-ammattikorkeakoulu

Diak Etelä, Helsinki

Sosiaalialan koulutusohjelma

Sosionomi(AMK)

+

lastentarhanopettajan

virkakelpoisuus

TIIVISTELMÄ

Seppä, Johanna. Karhuseikkailu isille ja leikki-ikäisille lapsille. Helsinki, syksy 2010, s. 66, 3 liitettä.

Diakonia-ammattikorkeakoulu, Diak Etelä Helsinki.
Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan virkakelpoisuus.

Pienperheyhdistys ry on yksinhuoltajaperheiden asiakasjärjestö ja edunvalvoja, joka järjestää jäsenperheilleen monipuolista toimintaa. Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli suunnitella ja toteuttaa yhdistyksen jäsenperheiden isille ja leikki-ikäisille lapsille uusi yhdistyksen arvojen mukainen seikkailullinen produktio. Karhuseikkailulla haluttiin tarjota isille ja lapsille mukavaa yhdessäoloa, tarjota heille yhteisiä onnistumisen hetkiä ja tukea sen myötä myös isien varmuutta toimia lapsen kanssa.

Karhuseikkailu perustui seikkailukasvatus teoriaan. Seikkailun sisältämien kuuden toiminnallisen rastin suunnittelun lähtökohtana olivat seikkailulle asetetut tavoitteet ja päämäärät. Seikkailun rastit ideoitiin Isän kanssa nimisen katselu-kuvakirjan tarinan pohjalta huomioonottaen leikki-ikäisten lasten ikätaso.

Karhuseikkailu toteutettiin Torpparinmäen perhetalossa avoimessa isä-lapsi-illassa. Seikkailuun osallistui kuusi isää ja kahdeksan lasta. Seikkailu kesti puolitoista tuntia. Osallistujat seikkailivat yhdessä ryhmässä, mutta rasteilla isät ja lapset toimivat pareina. Osallistujat täyttivät myös yhdessä seikkailun jälkeen kirjallisen palautelomakkeen, jolla kartoitettiin heidän mielipiteitään Karhuseikkailun sisällöstä ja sen toteutuksesta.

Karhuseikkailu sisälsi useita isien ja lasten yhdessäoloa tukevia toimintoja, joiden avulla saavutettiin seikkailulle ennakoon asetetut tavoitteet. Toimiessaan lasten kanssa yhdessä osana vertaisryhmää, isät saivat tukea omalle isyydelleen. Karhuseikkailu vastasi myös Pienperheyhdistyksen toiminnan arvoja. Seikkailun rastit olivat kohderyhmän ikätason mukaisia ja tarjosivat toiminnallisuuden lisäksi erilaisia kokemuksia ja elämyksiä osallistujilleen. Seikkailu onnistui hyvin ja osallistujien antama palaute sen sisällöstä ja toteutuksesta oli positiivista.

Avainsanat: produktio, isyys, yksinhuoltajuus, isä-lapsi-toiminta, seikkailukasvatus, seikkailu

ABSTRACT

Seppä, Johanna

Adventure Education for Fathers and Children Aged Three to Four.

p. 66, 3 appendices. Language: Finnish. Helsinki, Autumn 2010.

Diaconia University of Applied Sciences. Degree Programme in Social Services, Degree: Bachelor of Social Services.

Single Parents' Association is an organisation organizing versatile actions to its members. This study was an adventure production. The purpose of this production was to plan and organize a new form of activity to the members of the Single Parents' Association. The target group was fathers and their children aged three to four years. The aim of this Bear adventure was to give fathers and their children an opportunity to have fun and offer them moments of shared happiness and hence support also the fatherhood of men.

The Bear adventure was based on the theory of adventure education. The Bear adventure story is based on a book called Me and My Dad! The age of the children was especially considered. The total Bear adventure was done as common activity but it also included six individual tasks for each father-child pair.

The adventure was held as an evening session for pairs of father and their children at the family house in Torpparinmäki, Helsinki. The Family house is a place where parents of under seven-year-old children can meet other families and do things together. Participants consisted of six fathers and eight children. The time frame for the adventure was one hour and a half. After an adventure fathers and children gave feedback and filled together a question form.

The Bear adventure included many activities giving fathers and children an opportunity to do things together. The Bear adventure corresponded to the values of the Single Parents' Association. The tasks of the adventure were accurate for children and also supported the fatherhood of the participating men, not only by giving actions but also by offering good experiences. Overall feedback from the fathers and children was very positive.

Keywords: production, fatherhood, single parent, father-child activities, adventure education

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	6
2 LÄHTÖKOHDAT	8
2.1 Yhteistyön käynnistyminen	8
2.2 Tavoitteiden selkiytyminen.....	8
3 NÄKÖALOJA VANHEMMUUTEEN	10
3.1 Perhemuotojen muutokset ja vanhemmuus modernissa yhteiskunnassa	10
3.2 Vanhemmuus ja lapsen huoltajuus vanhempien eron jälkeen	11
3.3 Yksinhuoltajuus.....	13
4 ISYYS	15
4.1 Isyys eron jälkeen.....	15
4.2 Isien näkemyksiä isyydestä	16
4.3 Isän merkitys lapsen kehitykselle.....	18
5 ISÄ-LAPSI-TOIMINTA	20
5.1 Isä-lapsi-ryhmiä.....	20
5.2 Isä-lapsi-toiminnan merkitys isille.....	21
5.3 Pienperheyhdistys ry	22
6 SEIKKAILUKASVATUS	24
6.1 Seikkailukasvatuksen määrittelyä	24
6.2 Seikkailukasvatuksen vaikutuksia.....	26
6.3 Seikkailun suunnittelu, tavoitteet ja keinot	27
6.4 Seikkailun toteutus.....	29
6.5 Leikki-ikäinen lapsi seikkailijana	29
7 KARHUSEIKKAILU TORPPARINMÄEN PERHETALOLLA.....	32
7.1 Työn eteneminen.....	32
7.2 Karhuseikkailun valmistelu	33
7.3 Perhetalon kuvaus.....	34
7.4 Karhuseikkailun tavoitteet ja sisältö.....	35
7.5 Karhuseikkailun toteutus.....	35
7.6 Palaute seikkailusta.....	40
8 KARHUSEIKKAILUN ARVIOINTIA	43

8.1 Tavoitteiden toteutuminen	43
8.2 Mitä olisi voinut tehdä toisin?	47
8.3 Tilojen arviointia.....	48
8.4 Oman työskentelyn arviointia.....	49
9.1 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet	51
9.2 Luotettavuus ja eettisyys	52
LÄHTEET	57

LIITEET

Liite 1: Karhuseikkailun mainos

Liite 2: Karhuseikkailun toteutus

Liite 3: Palautelomake

1 JOHDANTO

Pienperheyhdistys ry tarjoaa yhden vanhemman perheille monenlaisia palveluita ja toimintoja, kuten vanhemmuutta ja perheen vuorovaikutusta tukevaa- ja vertaistoimintaa. (Pienperheyhdistys i.a) Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli kehittää Pienperheyhdistyksen jäsenperheille, isille ja lapsille, seikkailullinen toimintamuoto, jota yhdistys voi hyödyntää myös tulevaisuudessa osana jäsenperheiden kanssa tehtävää työtä.

Isyys ei ole miehille pelkkä velvollisuus, vaan se on vahvistunut heidän siirryttyään elättäjän roolista yhä enemmän kohti osallistuvampaa isyyttä (Broberg & Hakovirta 2009 b, 187). Perinteisen miehenmallin ja uuden isänmallin yhdistäminen ja ristiriitaiset tunteet työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta aiheuttavat isissä riittämättömyyden ja syyllisyyden tunteita. Moni isä toivoo voivansa viettää enemmän aikaa lapsensa kanssa. (Ykkösen aamu-tv 2010.)

Avoliittojen ja avioerojen yleistyminen sekä uusperheiden määrän kasvu aiheuttavat nykyään haasteita isyyden toteuttamiselle. (Paajanen 2006, 7). Vanhempien erotessa lapsi jää usein asumaan äidin luokse ja isästä tulee ns. etävanhempi. Tilastojen mukaan kolmannes lapsista ei tapaa vanhempien eron jälkeen juuri lainkaan toista vanhempaansa ja lapsista vain yhtä suuren osan suhde molempiin vanhempiin säilyy kiinteänä (Halme 2009,113). Näiden tutkimustietojen pohjalta muodostuivat tämän työn lopputuotoksena syntyneen Karhuseikkailun sisältö ja tavoitteet.

Aloitimme opinnäytetyön teon sosionomiopiskelija Hanna Havun kanssa. Kokosimme teoriaosuutta ja suunnittelimme Karhuseikkailun lähes valmiiksi. Työstimme opinnäytetyötä yhdessä vuoden 2009 alusta vuoden 2010 elokuuhun asti, kunnes Hanna jäi äitiyslomalle. Siitä eteenpäin jatkoin työtä itse.

Alkuperäisessä suunnitelmassa Karhuseikkailu oli tarkoitus järjestää kohderyhmälle Pienperheyhdistyksen tiloissa seikkailutapahtumana. Erinäisten,

myöhemmin tässä työssä kertomieni syiden vuoksi toteutin seikkailun käytännössä Torpparinmäen perhetalon isä-lapsi-illassa. Tein lisäyksiä teoriaosuuteen, toteutin seikkailun ja raportoin seikkailun kulusta. Toteutuksen jälkeen osallistujat täyttivät kyselylomakkeen, jonka avulla keräsin heiltä palautetta ja mielipiteitä seikkailusta. Raportissa olen tehnyt palautteista yhteenvedon.

Raportin alussa kerron lähtökohdista, joiden pohjalta Karhuseikkailu suunniteltiin ja toteutettiin. Avaan keskeisiä käsitteitä, kuten vanhemmuutta, isyyttä, yksinhuoltajuutta, seikkailukasvatusta ja leikki-ikäisen lapsen kehitystä. Teoriaosuuden jälkeen kerron tarkemmin opinnäytetyön etenemisestä ja Karhuseikkailun varsinaisesta toteutuksesta.

2 LÄHTÖKOHDAT

2.1 Yhteistyön käynnistyminen

Tämä opinnäytetyö käynnistyi, otettuamme Hanna Havun kanssa yhteyttä Pienperheyhdistyksen toiminnanjohtajaan Juha Turtiaiseen ja tarjottuamme Pienperheyhdistykselle työmme alustavaa ideaa. Myös Pienperheyhdistyksellä oli tarve saada toimintamuoto jäsenperheiden leikki-ikäisille lapsille ja heidän isilleen. Tämä oli ilmennyt vanhempien yhdistykselle antamasta palautteesta, koskien yhdistyksen jäsenilleen tarjoamia toimintoja. Keskustelimme yhdessä Turtiaisen kanssa hänen näkemyksistään ja omista ideoistamme ennen varsinaisen Karhuseikkailun suunnittelun aloittamista. Lähtökohtana oli kuitenkin tehdä Karhuseikkailusta sopiva Pienperheyhdistyksen tarpeisiin.

2.2 Tavoitteiden selkiytyminen

Seikkailukasvatus metodin valintaan vaikutti oma kiinnostuksemme sekä Juha Turtiaisen kokemus ja asiantuntemus kyseisestä metodista. Pienperheyhdistyksen jäsenperheilleen tarjoamat toiminnot perustuvat pääosin vertaistoimintaan. Siksi oli myös alusta lähtien selvää, että tässä opinnäytetyössä kehitettäisiin toiminnallinen mies–lapsi-ryhmässä järjestettävä seikkailu.

Leikki-ikäisten lasten valintaan kohderyhmäksi vaikutti meidän molempien tekijöiden tavoite suorittaa lastentarhanopettajan pätevyys opintojen aikana. Emme halunneet tietoisesti rajata kohderyhmän isiä yksinhuoltajaisien ja etäisien välillä. Jätimme myös rajaamatta osallistuvien lasten sukupuolen vain tyttöihin tai poikiin, koska isä on merkityksellinen molemmille.

Prosessin edetessä ja tutustuessamme lähdeaineistoon, muodostuivat Karhuseikkailun tavoitteet. Suunnittelun pohjaksi valittiin Alison Ritchien

kirjoittama ja Alison Edgsonin kuvittama Isän kanssa –katselukirja. Seikkailun tavoitteiksi asetettiin tarjota isille ja leikki-ikäisille lapsille toiminnallista ajanvietettä ja yhdessäoloa. Tavoitteena oli myös tarjota isille vertaistukea ja yhteisiä onnistumisen hetkiä lapsen kanssa sekä niiden kautta tukea isien itseluottamusta toimiessaan lapsen kanssa. Seikkailun päämääränä oli myös olla osallistujilleen metaforana toimiva seikkailu sekä vastata leikki-ikäisten lasten ikätasoa.

3 NÄKÖALOJA VANHEMMUUTEEN

3.1 Perhemuotojen muutokset ja vanhemmuus modernissa yhteiskunnassa

Tilastokeskus jakaa perheet lapsettomiin tai lapsen kanssa asuviin avio-, avopareihin, rekisteröityihin mies- ja naispareihin sekä yhden vanhemman perheisiin. Lapsiperheiksi luokitellaan perheet, joissa on alle 18-vuotiaita lapsia. (Tilastokeskus 2009.) Tosin tilastojen määritelmä perheestä on osittain puutteellinen ja yksipuolinen, koska tilastot eivät esimerkiksi tavoita ns. etäisiä tai etä-äitejä, joiden luona lapset asuvat esimerkiksi vuoroviikoin (Paajanen 2007, 12).

Ydinperheen muodostaa heteroseksuaalinen parisuhde, joka ihanne muodossaan perustuu elinikäiseen molemminpuoliseen sitoumukseen ja johon kuuluvat olennaisena osana yhteiset (biologiset) lapset ja koti. Vaikka ei ole yhdentekevää jurisesti onko kyse avo- tai avioliitosta, kummankin voi katsoa täyttävän tältä osin ydinperhenimikkeen vaatimukset. (Huttunen 2001, 69.)

Vuonna 2009 Suomessa oli 1450 000 perhettä, joista 67 % oli avioparien perheitä, 21 % avoparien perheitä ja 12 % yhden vanhemman perheitä. Lapsiperheitä Suomessa oli 584 000. Lapsiperheiden yleisin perhemuoto oli avioparin perhe, 61 %. Avoparien lapsiperheitä oli 18 %, samoin äiti-lapsiperheitä. Isä-lapsiperheitä oli hyvin vähän, alle 3 % kaikista lapsiperheistä. (Tilastokeskus i.a.)

Tarkasteltaessa suomalaisia lapsiperhemuotoja, ylivoimaisesti yleisimmän perhemuodon muodostavat edelleen aviopari ja lapset eli ns. ydinperhe. Tosin 1990-luvulta lähtien myös muiden perhemuotojen määrä on lisääntynyt, kun esimerkiksi avoliitot ja avioerot ovat yleistyneet. Perhemuoto, jossa on isä ja lapsia on 1990-luvulta lisääntynyt hieman. (Paajanen 2007,10.) Lasten kanssa yksin asuva isä on silti perhemuotona harvinainen. (Paajanen 2006, 9.)

Jo 1990-luvulla Suomessa puhuttiin modernin yhteiskunnan aiheuttamasta perheiden yksilöitymisestä ja sen vaikutuksista vanhemmuuteen. Kauhasen (1998) mukaan sille, millainen vanhemman ja perheen tuli olla oli aikaisemmin tiukat normit, nyt niiden todettiin murenevan. Enää ei ollut yhtä ainoaa tapaa olla vanhempi tai lapsi. Vanhemmuuden toteuttamisessa olivat läsnä valintojen mahdollisuus ja pakollisuus. Vanhemmuuden katsottiin yksilöityneen ja siirtyneen yhteiskunnalliselta tasolta henkilökohtaiselle. Yksilöllisyyden korostamisen myötä vanhemmat kokivat ja toteuttivat vanhemmuuttaan omalla tavallaan. Vanhemmuus suhteutettiin muihin elämänalueisiin, kuten muun muassa työhön ja muihin ihmissuhteisiin. (Kauhanen 1998, 3, 21.)

Nätkin (2003) näkee samojen vaikutusten jatkuvan myös nyky-yhteiskunnassa. Hänen mukaansa perhemuotojen moninaistuminen on johtanut erilaisten perhe vaihtoehtojen normalisoitumiseen. Suomalaisten tutkimusten valossa luonnollisen ja oikeana pidetyn ydinperheen elementit, kuten vanhempien heteroseksuaalinen suhde, avioliitto ja vanhemmuuden kaksoisstandardi eli isään ja äitiin kohdistuvat erilaiset odotukset ovat modernisaation ja yksilöllistymisen edetessä muuttumassa. Ajatus vanhemmuuden kaksoisstandardista on kyseenalaistunut ja sen tilalle on tullut vanhemmuus, joka on jaettu isän ja äidin kesken. (Nätkin 2003, 16–17, 29.)

3.2 Vanhemmuus ja lapsen huoltajuus vanhempien eron jälkeen

Maccoby, Buchananin, Mnookinin ja Dornbushin mukaan (Broberg & Hakovirta 2009 b, 189) on kolme erilaista tapaa toteuttaa vanhemmuutta eron jälkeen. Yhteistyössä toimivat vanhemmat tukevat toisiaan ja pyrkivät välttämään riitoja. Yhteistyötä tekevät vanhemmat tapaavat muita useammin muualla asuvia lapsiaan. Riitelevät vanhemmat arvostelevat jatkuvasti toista vanhempaa ja puolustavat vain omaa näkemystään asioista. Toisiinsa sitoutumattomat vanhemmat kasvattavat lapsiaan omilla tahoillaan ja välttävät keskinäistä kommunikointia. Vanhempien yhteistyön sujuminen ja vanhemmuuden

toimivuus ovatkin yksi eron ja vanhemmuuteen liittyvistä suurista haasteista (Broberg & Hakovirta 2009 a, 139).

Lapsen huollon ja tapaamisoikeuden järjestämisessä on erilaisia ratkaisuja. Vanhemmat voivat päätyä esimerkiksi yhteishuoltoon, jolloin yhteishuoltajuuden ja vuorottelevan tapaamisoikeuden puitteissa molemmat vanhemmat voivat pitää lasta kerralla luonaan esimerkiksi viikon tai kaksi. (Hokkanen 2005, 23.) Suomessa lapsenhuolto- ja tapaamisoikeuslaki pyrkii vanhempien yhteishuoltajuuteen. Silloin vanhemmat vastaavat yhdessä lapsen kasvatuksesta, hoidosta ja häntä koskevasta päätöksenteosta. Myös tapaamisoikeudesta sovittaessa tavoitteena on turvata lapselle oikeus pitää yhteyttä ja tavata vanhempansa, jonka luona hän ei asu. (Sosiaaliportti i.a.)

Vuonna 2009 Suomessa vahvistettiin 35 244 sopimusta lapsen huollosta, joista 93 %:ssa sovittiin yhteishuollosta. (Terveyden ja hyvinvoinninlaitos i.a.) Jari Sinkkonen (1998) ei pidä edellä mainittua yhteishuoltajuuden tapaa lapsen kannalta hyvänä ratkaisuna. Hänen mielestään yhteishuoltajuus aiheuttaa lapsen pompottelua kotien välillä, minkä johdosta lapsen varsinainen koti ja turva saattavat jäädä puuttumaan. (Sinkkonen 1998, 23.) Toisaalta Linnavuoren (2009) tutkimuksessa saadut tulokset viittaavat siihen, että vuoroasuminen voi olla lapselle myös ihanteellinen asumismuoto, mikäli järjestely on lapsikeskeinen ja joustava. Lapsen on myös tunnettava olevansa kotonaan molempien vanhempien luona. (Linnavuori 2009, 164.)

Suomessa äidin asema lapsen huoltajana on vahva. Suurin osa lapsista jää eron jälkeen asumaan äidin luokse. Äiti on usein kantanut päävastuun lapsista jo ennen eroa ja vanhemmat toivovat eron vaikuttavan mahdollisimman vähän lapsen elämään. Lasten asuessa äidin luona voi isä jäädä ulkopuoliseksi lasten arjesta. Kuitenkin lapsen yhteys poismuuttaneeseen vanhempaan on tärkeimpiä hyvinvointia selittäviä tekijöitä eron jälkeen. (Forssen, Haataja & Hakovirta 2009, 14–16.) Tilastojen mukaan kolmannes lapsista ei tapaa vanhempien eron jälkeen juuri lainkaan toista vanhempansa ja lapsista vain yhtä suuren osan

suhde molempiin vanhempiin säilyy kiinteänä. Vanhempien erotessa lapsi jää usein asumaan äidin luokse ja isästä tulee ns. etävanhempi. (Halme 2009,113.)

3.3 Yksinhuoltajuus

Yksinhuoltajuuteen liittyy sekä myönteisiä että kielteisiä puolia. Se voidaan nähdä mahdollisuuksia avaavana, kuten yleisemmin nykyään tai riskitekijöitä sisältävänä. Yksinhuoltajuuden positiivisiksi puoliksi on koettu sen mahdollistamat parempi keskittyminen lapseen ja mahdollisuus omien kasvatustavojensa painottamiseen. Toisaalta yksinhuoltajuuden on havaittu tuovan elämään monia väsyttäviä ja vanhempia ylikuormittavia asioita. (Broberg & Tähtinen 2009, 157.)

Yksinhuoltajuuteen liitetään usein enemmän ongelmia kuin kahden vanhemman ydinperheeseen. Monesti otetaan myös kantaa siihen, miten erilaiset perherakenteet vaikuttavat lapsen hyvinvointiin. Yksinhuoltajuuteen kohdistuvilla stereotyyppioilla on historiallinen tausta ja sitä on kuvattu leimaavilla termeillä, kuten vajaaperhe tai poikkeava perhe. Sota-ajat kasvattivat leskivanhempien määrää Suomessa, mutta avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten määrä ei ole koskaan kasvanut kovin korkeaksi. Nykyisin yksinhuoltajaksi tullaan lähinnä avo- tai avioliiton päättymisen myötä. Vasta 1970-luvulla suomen kieleen vakiintui suhteellisen neutraali termi yksinhuoltaja. Käsitteenä termi on pulmallinen, koska esimerkiksi tilastoissa yksinhuoltajaperheet rajataan yhden vanhemman perheeksi ottamatta lapsen huoltajuutta huomioon. (Forsen, Haataja & Hakovirta 2009, 11.)

Suomalainen universalismi hyvinvointipalveluissa on tarkoittanut sitä, ettei yksinhuoltajille ole kohdistettu erityisiä tukia, vaan yksinhuoltajat ovat olleet yleisten perheille suunnattujen tukien piirissä. Toisaalta yksinhuoltajia tuetaan lapsilisäjärjestelmän avulla. Tukea saavat yksinhuoltajat, jotka eivät ole solmineet uutta parisuhdetta, sillä uusperheeseen katsotaan kuuluvan elatusvelvollisuus koko perheestä. Perhepolitiikasta huolimatta yksinhuoltajien

köyhyysaste on Pohjoismaissa edelleen korkea, alimpaan tuloviidennekseen sijoittuu yksinhuoltajista edelleen yli kolmannes. (Forssen ym. 2009, 14–16.)

Yksinhuoltajuuden nähdään tuottavan ohentunutta isyyttä. Toisaalta aktiivisella etävanhemmalla voi olla rakentavampi suhde lapseen kuin kotona asuvalla, mutta työkiireisellä vanhemmalla. Lasten asumista isän luona pidetään poikkeuksena ja seurauksena äidin kykenemättömyydestä hoitaa lapsia, esim. päihde- tai mielenterveysongelmien takia. Yksinhuoltajaisät ovat kuitenkin yleensä motivoituneita ja kyvykkäitä isyyteen, sillä heidät on ns. kilpailutettu äidin kanssa lapsen asuinpaikasta päätettäessä. (Kröger 2009, 173–174.)

4 ISYYS

4.1 Isyys eron jälkeen

Avoliittojen, avioerojen yleistyminen ja uusperheiden määrän kasvu aiheuttavat haasteita isyyden toteuttamiselle (Paajanen 2006, 7). Isyys määriteltiin aiemmin ulkopuoliseksi äidistä ja lapsesta. Nykyään isyys määritellään lapsen ja isän välisenä suhteena. (Salmela 2005, 37.) Isistä on ollut monia väärinkäsityksiä. Eronneiden isien on uskottu laiminlyövän elatusmaksujaan ja käyttävän rahansa ja aikansa uusiin tyttöystäviin. Isät on nähty myös kykenemättömiksi neuvottelemaan erotilanteissa. Luulot ovat osoittautuneet myytiksi pahasta isästä. (Salmela 2005, 22.)

Miehen vanhemmuus on yhteiskuntapoliittinen kysymys. Isyyttä tuottavat muutkin kuin vain suorasti isät. Esim. lapsen ja äidin kanssa asuva isä on oikeutettu vanhempainvapaaseen, mutta etäisälle tätä mahdollisuutta ei anneta. (Salmela 2005, 11.) Äideillä on suuri merkitys isien osallistumisessa. Äidit voivat rajoittaa tai edistää sitä. Etäisälle se voi tarkoittaa sitä, että äiti päättää, milloin lapsi saa tavata isän ja millaisissa olosuhteissa. Nyky-Suomessa suuri joukko isiä taistelee oikeudestaan tavata lapsiaan, kun suhde lasten äitiin on päättynyt. Myös asiantuntijat näkevät isyyden toissijaiseksi suhteessa äitiyteen. (Salmela 2005, 18.)

Lasten ja isien välisen yhteydenpidon jatkuminen eron jälkeen vaikuttaa myönteisesti isien hyvinvointiin (Hokkanen 2005, 170). Isät ovatkin aktiivisia tapaamisoikeutta koskevissa asioissa, sillä lähes puolessa tapaamista ja huoltajuutta koskevissa riidoissa isä on laittanut prosessin liikkeelle. Isyys ei ole miehille pelkkä velvollisuus, vaan isyys on vahvistunut heidän siirryttyään elättäjän roolista kohti osallistuvampaa isyyttä. (Broberg & Hakovirta 2009 b, 186–187.) 1990-luvulta lähtien on alettu keskustella osallistuvan isyyden suuntauksesta. Sillä tarkoitetaan isää, joka osallistuu aiempaa enemmän äidin rinnalla kotitöihin, lastenhoitoon ja kasvatukseen. Viime aikoina ovat nousseet

esiin myös termit ”hoitava” ja ”hoivaava” isä, joilla tarkoitetaan isyyttä, joka entistä enemmän lähestyy lastenhoidossa äidin tyyliä sekä määrällisesti että laadullisesti. (Huttunen 2001, 163–164.)

4.2 Isien näkemyksiä isyydestä

Nina Halme (2009) on tutkinut leikki-ikäisten lasten ja isien yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa ja kehittänyt niitä kuvaavan rakenneyhtälömallin (Halme 2009, 11). Tutkimus tehtiin kahdessa vaiheessa. Ensimmäiseen vaiheeseen osallistui 263 isää, joiden lapset olivat 3–6-vuotiaita. Näistä isistä 14 % oli eronneita. Toiseen vaiheeseen osallistui 821 isää, joiden lapset olivat 3–6-vuotiaita. Näistä isistä eronneita oli 5 % ja samassa taloudessa lapsensa kanssa asui 92 %. (Halme 2009, 75–76.)

Lähes puolet tutkimukseen osallistuneista isistä toivoi voivansa viettää enemmän aikaa leikki-ikäisen lapsensa kanssa. Isät viettivät lapsen kanssa arkipäivisin aikaa aktiivisesti noin tunnin, viikonloppuisin aika oli pidempi. (Halme 2009, 83.) Isien ja lasten yhdessäolo rakentui fyysisestä yhdessä toimimisesta, kuten leikki- ja ruokailutilanteista, ulkoilusta, lukemisesta, keskusteluista ja lapsen tarpeisiin vastaamisesta. Halmeen tutkimuksessa eronneiden ja lapsestaan erillä asuvien isien joukossa oli eniten niitä, jotka kokivat viettävänsä liian vähän aikaa lapsensa kanssa. (Halme 2009, 113.)

Halmeen (2009) tutkimukseen osallistuneet isät kokivat jonkin verran vanhempana oloon liittyvää stressiä. Stressiä aiheuttivat keskimääräistä enemmän kyky toimia vanhempana, sosiaalisten suhteiden kapeus ja kiintymys lapseen. Joka neljännes osallistuneista isistä koki myös omat vanhemmuudentaitonsa puutteellisiksi. Yhtä suurella osalla isistä oli myös vaikeuksia tuntea emotionaalista läheisyyttä lapseen tai vaikeuksia tulkita lapsen tunteita ja tarpeita asiaan kuuluvasti. (Halme 2009, 114.)

Väestöliiton (2010) ilmestyneessä julkaisussa, Isyyden kielletyt tunteen, leikkikäisten lasten isät kertoivat itse isyyden herättämistä tunteista. Aineisto koostui 2009 Väestöliiton internetissä julkaisemaan kirjoituspyyntöön vastanneiden 93:n isän ajatuksista. Isiltä oli pyydetty kirjoituksia tunteista, joiden he kokivat olevan kiellettyjä. Vastanneista 70 % eli avioliitossa, 20 % avoliitossa, joka kymmenennellä isällä ei ollut kumppania ja muutama heistä seurusteli. Isät olivat syntyneet 60–70-luvuilla. Vastanneilla oli 174 lasta, joiden keski-ikä oli 10 vuotta. Puolet lapsista oli alle 4-vuotiaita. (Väestöliitto 2010.)

Isät kokivat kielletyiksi tunteikseen turhautumisen, kiukustumisen, ärsyntymisen ja raivon. Epävarmuuden, riittämättömyyden ja kyvyttömyyden kokemukset johtuivat muiden ihmisten esiintuomista epäluuloista miehen isyyttä kohtaan. (Väestöliitto 2010.) Syyllisyyttä isät kokivat siitä, että eivät voineet viettää lapsen kanssa niin paljon aikaa kuin olisivat halunneet. Myös ristiriitaiset tunteet työn ja perhe-elämän yhteensovittamisesta aiheuttivat syyllisyyttä. (Ykkösen aamu-tv 2010.)

Aiemmin, muutama vuosikymmen sitten, isillä on ollut ehkä selkeämpi malli isänroolille ja siihen liittyvät vaatimukset. Selkeän isänroolin täyttäminen on ollut helpompaa. Isänmallin muuttuminen moninaisemmaksi luo isille paineita. Monet kirjoituspyyntöön vastanneet pyrkivät täyttämään perinteisen isänroolimallin vaatimukset, kuten perheen toimeentulon turvaamisen, mutta samalla haluttiin myös vastata uudentyyppisen isänmallin vaatimuksiin ja olla läsnä lapsen elämässä. (Ykkösen aamu-tv 2010.) Tutkimukseen vastanneet isät eivät tunteneet saavansa riittävästi tukea vanhemmuuteensa. Isät tunsivat häpeää, jos eivät mielestään pystyneet täyttämään velvollisuuttaan perheen tietyn elintason turvaajana. Apua isät kokivat saavansa eniten vertaistuesta. (Väestöliitto 2010.)

Nykyään isät investoivat tunteitaan ja ottavat osaa vanhemmuuteen yhä enemmän. Muunmuassa tämä on johtanut siihen, että myös isät altistuvat enemmän tunnekuohuille, mikä voi olla yksi syy isien kokemaan synnytyksen jälkeiseen masennuksen lisääntymiseen. (Ykkösen aamu-tv 2010.)

Vuoden 2006 perhebarometrissä kartoitettiin pikkulasten isien näkemyksiä isyydestä ja kokemuksia isänä olosta. Barometrin kyselyaineisto kerättiin 2005 toteutetulla valtakunnallisella postikyselyllä. Postikyselyaineisto koostui 1223:n isän täyttämistä lomakkeista. Kyselyn aiheita laajennettiin ja syvennettiin haastatteluilla vuonna 2006, joissa haastateltiin 15:ta isää. Kysely- ja haastatteluhetkellä perheiden esikoisiksi syntyneet lapset olivat alle 3-vuotiaita. Aineisto kerättiin parisuhteessa lapsen äidin kanssa eläviltä isiltä, joten esimerkiksi yksinhuoltaja- ja etäisät rajautuivat aineiston ulkopuolelle. (Paajanen 2006, 13–14.)

Perhebarometrin kyselyyn vastanneet isät tunsivat isyydestään ylpeyttä. Isistä 13 % tunsi, että isyydelle asetetaan liian korkeita vaatimuksia. Isistä 60 % koki isyyden vahvistaneen itsetuntoaan. Tyytyväisiä isyyteen oli vastaajista 96 %, mutta lapsensa kanssa vietettävän ajan määrään 75 % isistä. Kyselyyn vastanneista isistä 40 % koki isyyden parhaaksi puoleksi lapsen kasvun ja kehityksen seuraamisen ja 20 % yhdessä olon lapsen kanssa. Haastatellut isät kokivat olevansa tasapuolisesti vaimonsa kanssa lastaan hoitavia miehiä. Toisaalta isät näkivät itsensä myös taloudellisen pakon edessä perheen leiväntuojina. (Paajanen 2006, 47–49, 59.)

4.3 Isän merkitys lapsen kehitykselle

Isään lapsen kiintymyssuhteen kohteena on alettu kiinnittää huomiota 1970-luvun puolivälistä lähtien. Isän toimiessa lapsen siltana maailmaan hän tukee tämän itsemääräämisen ja sukupuoli-identiteetin kehitystä. Isälle on myös haluttu antaa osa lapsen kakkosäitinä. Pitkittäistutkimuksissa on todettu, että kiintymyssuhde äitiin ennustaa erilaisia hallintakeinoja kuin lapsen kiintymyssuhde isään. Kiintymyssuhde isään heijastuu lapsen sosiaaliseen kompetenssiin, osaamiseen ja vertaissuhteisiin. (Sinkkonen & Kalland 2001, 32–33.)

Lapsen suhde omiin vanhempiin luo perustan syntyville toverisuhteille. Lapsen ja vanhempien keskinäinen vuorovaikutus voi vaikuttaa lapsen toverisuhteisiin. Esimerkiksi 3–4-vuotiaiden lasten keskuudessa on havaittu positiivisia toverisuhteita etenkin niillä pojilla, joiden isät olivat aktiivisesti tekemisissä lapsensa kanssa. (Poikkeus 2008, 135–136.)

Hyvä suhde isään auttaa lasta kehittymään elämässään hyvin selviytyväksi. Suhde voi olla erityisesti vaarassa avioeron yhteydessä, sillä luottamuksellinen suhde kehittyy kotiympäristössä. Poismuuttaneesta isästä ei ole juurikaan iloa lapselle, jos tämä ei pidä yhteyttä tai muuten käyttäydy lapsen luottamuksen arvoisesti. (Pulkkinen 2002, 130–131.) Tutkimukset ovat osoittaneet, että vanhempien erottua isä on tärkeä lapselle ja hänen sopeutumiselleen (Hokkanen 2005, 170). Tapaamisten määrän sijaan keskeistä on isän ja lapsen suhteen laatu, isän taloudellinen osallistuminen sekä vanhempien välisen yhteistyön sujuvuus. (Broberg & Hakovirta 2009 a, 126.) Huolimatta erillään asumisesta lapsi kokee usein isän osaksi perhettään ja haluaa olla tähän yhteydessä. Lasten itsensä mukaan isän läsnäolo arjessa tuo heidän elämäänsä onnea. (Broberg & Hakovirta 2009 b, 186.)

Lapset, joiden isä sitoutuu tavallista vakavammin isyyteensä, hyötyvät isästä monin eri tavoin. Isän lähelläolo luo samaistumispintaa mieheen ja miehisyteen, tyttö puolestaan saa mahdollisuuden tutustua isän kautta miesten maailmaan. Sekä pojat että tytöt hyötyvät osallistuvasta tai hoitavasta isästä osa-alueilla, joilla on taipumus kehittyä sukupuolille tyypillisiksi ongelma-alueiksi. (Huttunen 2001, 186–187.)

5 ISÄ-LAPSI-TOIMINTA

5.1 Isä–lapsi-ryhmiä

Vuosina 2003–2006 MLL Keski-Suomen piirissä toteutettiin maakunnallinen Perhetalo-hanke. Sen toiminta sijoittui Jyväskylässä yhteen kaupunginosaan ja sen lähialueille. Hankkeen tavoitteena oli lisätä vanhempien ja lasten hyvinvointia sekä ennaltaehkäistä lapsiperheiden ongelmia. Hankkeella haluttiin myös mm. kehittää vanhemmuuden tukemisen muotoja ja saada tutkimustietoa lapsiperheen hyvinvoinnista ja lapsiperheiden hyväksi tehtävästä, moniammatillisesta, ennaltaehkäisevästä työstä. (Jalkanen 2007, 36.)

Perhetalo-hankkeen kohderyhmänä olivat lapsiperheet. Erityisesti huomioitiin nuorten vanhempien perheet, isät, yksinhuoltajat ja maahanmuuttajaperheet. Perhetalon toiminta sisälsi ryhmätoimintoja, kuten avoimia- ja kohdennettuja perhekahviloita sekä erilaisia tapahtumia. Yhtenä kohdennettujen perhekahviloiden muotona hankkeessa olivat Isä–Pappa–Dad-iskäillat. Isien omista toiveista perustettu IPD-toiminta käynnistyi 2003. (Jalkanen 2007, 36–37.) Isä- ja perhekahvilatoimintoja on jatkettu hankkeen loputtua Jyväskylän seudulla vaihtelevasti. Tällä hetkellä esimerkiksi IPD-toiminta on tauolla toistaiseksi.

Isä–lapsi-toimintaa järjestetään myös muuten eri muodoissa ympäri Suomen. Esimerkiksi NMKY:llä on useilla paikkakunnilla monipuolista toimintaa, kuten isä–lapsi-leirejä, kerhoja ja kursseja. Näiden toimintojen tavoitteena on virkistää ja vahvistaa. Jokainen NMKY-järjestö toimii itsenäisesti ja päättää myös itse tarjoamistaan toiminnoista. (NMKY i.a.)

Tänä vuonna Mannerheimin lastensuojeluliitolla on käynnistynyt valtakunnallinen Isä-hanke 2010–2013, jonka tavoitteena on luoda isä-ohjelma. Hanke toteutetaan Varsinais-Suomen, Hämeen, Kainuun, Pohjois-Karjalan ja Kymen piireissä. Isä-ohjelman avulla isät saavat vertaistukea isänä olemiseen

lapsen odotusajasta lähtien ja jatkuen murrosikäisen lapsen isäksi asti. Isä-ohjelma tarjoaa isille myös malleja ja vahvistusta isän ja lapsen väliseen vuorovaikutukseen. Ohjelman toteutus sijoittuu MLL:n paikallisyhdistyksiin, neuvoloihin ja varuskuntiin. Hankkeen toimintamuotoina ovat mm. kerhotoiminta, isä-lapsi-ryhmät ja isien vertaisryhmätoiminta. (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.)

5.2 Isä-lapsi-toiminnan merkitys isille

Isä-lapsi-ryhmät antavat mahdollisuuden kokemusten vaihtamiseen lasten kasvattamisesta ja lasten kanssa olemisesta (Salmela 2005, 63). Ryhmissä isät voivat vertailla kokemuksiaan ja vaihtaa esimerkiksi lastenhoitovinkkejä. Isä-ryhmä tarjoaa isille rentoa yhdessäoloa ja mahdollisuuden puhua mieltä painavista asioista. Rento yhdessäolo pitää sisällään vitsailua, mutkattomuutta ja leppoisuutta. Keskinäinen vertailu, rauhoittaa isiä ja vähentää heidän epävarmuuttaan. Vertailun tuoma tieto voi lisätä myös isien itseluottamusta ja levollisuutta omaa toimintaa kohtaan. (Pietilä-Hella 2010, 142, 147,148.)

Kaikki isät eivät ole kiinnostuneita isä-ryhmä-toiminnasta, vaan tuntevat toiminnan syystä tai toisesta keinotekoiseksi tai luotaantyöntäväksi. Yhdeksi osallistumisen kannalta tärkeäksi seikaksi on osoittautunut myös ryhmässä vallitseva ilmapiiri. Jotkut isät suhtautuvat myös varauksellisesti muille isille omista tunteistaan puhumiseen. Ilmiötä voidaan selittää monilla syillä, kuten suomalaiseen kulttuuriin liittyvillä tavoilla. Suomalaiset miehet eivät ole tottuneet puhumaan keskenään tunteistaan. Omista tunteista puhuminen koetaan hyvin henkilökohtaiseksi asiaksi ja vaatii luottamusta toiseen osapuoleen. (Pietilä-Hella 2010, 130–132, 147.) Isä-lapsi-ryhmiin osallistuvat isät kaipaavatkin ryhmän ohjelmalta toiminnallisuutta. He haluavat esimerkiksi oppia uutta ja opettaa lapsilleen taitoja. (Salmela 2005, 49.)

Isille suunnatuissa perhevalmennuksissa isät kokevat tärkeäksi vertailujen tekemisen. Sen avulla isät suhteuttavat henkilökohtaisen kokemuksen, tiedon ja

tunteen toisten kertomaan ja itse toisista tehtyihin havaintoihin. Vertailu on isille monipuolinen työväline, jonka avulla he hahmottavat ja etsivät toimivia ratkaisuja isänä olemiseen. Vertaisuus ja vertaaminen yhdessä ovat isille arvo, jota he pitävät myönteisenä ja tärkeänä senhetkisessä elämäntilanteessaan. (Pietilä-Hella 2010, 145–146.)

Jalkanen (2007) kartoitti Isä-Pappa-Dad-iskäiltoihin osallistuneiden isien kokemuksia toiminnasta ja sitä mitä illat antoivat heille. Aineisto kerättiin kyselylomakkeella ja haastattelemalla isiä. Kyselylomakkeen täytti 13 isää ja haastatteluaineisto käsitti kuuden isän mielipiteet. Kaikki tutkimukseen osallistuneet isät olivat ydinperheen isiä. (Jalkanen 2007, 44.)

Isät kokivat saaneensa illoissa yhteistä aikaa ja puuhaa lasten kanssa sekä vertaistukea keskustelemalla muiden isien kanssa ja jakamalla kokemuksia. Isät olivat myös tutustuneet uusiin ihmisiin ja saaneet lisää ystäviä. Isät peilasivat omia toimintatapojaan toisten isien tapoihin olla lastensa kanssa. Isät kokivat merkitykselliseksi sen huomaamisen, että muutkin isät väsyvät välillä, mikä antoi Jalkasen mukaan isille itseluottamusta ja vahvisti näinollen isyyttä. (Jalkanen 2007, 57, 73.)

5.3 Pienperheyhdistys ry

Pienperheyhdistyksen ovat perustaneet Helsingin ensikodissa asuneet yksinhuoltajaäidit vuonna 1968. Toiminta on laajentunut neljässäkymmenessä vuodessa ja jäsenmäärä kasvanut paljon. Pienperheyhdistys on yksinhuoltajaperheiden asiakasjärjestö ja edunvalvoja ja se järjestää lapsiperheille toimintaa ja palveluita. Vertaistoiminta voi olla tarkoitettu aikuisille, lapsille tai koko perheelle. Jakomäessä ja Vuosaarella on myös asiakkaille räätälöityä perhetyötä. Toiminnan tarkoituksena on mm. edistää erilaisten perhemallien tasa-arvoisuutta, tukea vanhemmuutta ja perheen vuorovaikutusta, kehittää asiakkaiden tarpeista nousevia ammatillisia työmenetelmiä ja vapaaehtoistoimintaa ja edesauttaa asiakkaiden aktiivisuutta,

oma-aloitteisuutta ja osallisuutta. Pienperheyhdistyksen toimintaa ohjaavat arvot. Niitä ovat lapsi, lapsuus ja lapsen mieli, luovuus, ammatillisuus, luottamus, suvaitsevuus, avoimuus, ilo, huumori ja yhteistyö. (Pienperheyhdistys i.a.)

Pienperheyhdistyksellä on töissä 18 lastensuojelun ammattilaista ja noin 200 vapaaehtoistoimijaa. Tällä hetkellä jäseniä on n. 1200. Vuosittain jäsenmäärä kasvaa n. viidelläkymmenellä uudella jäsenellä. Yhdistys kuuluu Ensi- ja turvakotien liittoon, jonka kanssa toimintaa jatkuvasta kehitetään asiakkaiden tarpeita vastaavaksi. Yhteistyökumppaneita ovat mm. Helsingin perhekeskusten lastensuojelun sosiaalityöntekijät, lastensuojelujärjestöt, Setlementtiliitto ja Sosiaali- ja terveysturvan keskusliitto. Toimintaa rahoittaa RAY, Helsingin kaupunki ja muut säätiöt ja rahastot. Vuonna 1997 yhdistys sai jäsenperhetyölle paremmat puitteet, kun se hankki nykyisen toimitalonsa Toukolasta. Tällä hetkellä esim. mieskaveritoimintaa rahoittaa Ragnar Ekbergin säätiö ja Euroopan sosiaalirahasto antaa projektirahoitusta yksinhuoltajien ja maahanmuuttajien työllistymiseen. (Pienperheyhdistys i.a.)

6 SEIKKAILUKASVATUS

6.1 Seikkailukasvatuksen määrittelyä

Teollistuminen ja sen seuraus, kaupungistuminen, ovat taustailmiöitä toissa vuosituhannen vaihteessa alkaneeseen kiinnostukseen liikunnasta ja vapaa-ajan vietosta luonnossa, joiden katsottiin olevan tärkeä osa myös uuden sukupolven kasvatusta. Ulkoilma-elämää pidettiin terveellisenä vastakohtana houkutuksille alttiille kaupungissa olemiselle. (Telemäki & Bowles 2001,14.)

Seikkailukasvatus, ympäristökasvatus, toiminnalliset menetelmät ja kokemus oppiminen ovat kaikki seikkailu- ja elämyspedagogista toimintaa. Kaikki tarkoittavat samaa ilmiötä eli toiminnallisuuden, elämysten ja yhteistoiminnan avulla tapahtuvaa iloa, virkistystä sekä tavoitteellista kasvua ja oppimista. (Karppinen 2005, 36–37.)

”Elämyspedagogisen ohjelman lähtökohtana on saattaa osanottajat epätasapainon tilaan tavallisesti siten, että heidät viedään outoon ja tuntemattomaan ympäristöön, jossa heidän tulee ratkaista erilaisia ongelmia. Samanaikaisesti luodaan tilanne, jossa yhteistoiminnan avulla voidaan saavuttaa tuloksia ja ratkaista ongelmat. Reflektion avulla saavutetaan lopuksi opitun yleistyminen ja siirtovaikutus. Kasvu ja oppiminen ovat täten kiinteästi yhteydessä riskinottamiseen, murtautumiseen tuntemattomaan ja ennen kokemattomaan.” (Telemäki & Bowles 2001, 31.)

Bonnhoff jakaa (Telemäki & Bowles 2001, 74.) hahnilaisen pedagogiikan kolmeen tasoon, joihin seikkailukasvatus myös osaltaan pohjaa. Ensimmäinen ja tärkein taso, elämyspedagogiikka, pitää sisällään mm. ruumiillisen harjoituksen. Sen seurauksena osallistujan kunto kohenee, hänestä tulee aloitteellinen ja muista välittävä. Toisella tasolla elämyspedagogiikan seurauksena osallistuja saa toiminnasta muistoja ja kokemuksia, joista kasvaa

voimavaroja tulevaisuuteen. Kolmannella tasolla edelliset tekijät yhdistyvät ja ihminen kykenee vastuulliseen ajatteluun ja toimintaan.

Seikkailukasvatuksen voi myös määritellä metodiksi tai lähestymistavaksi, jossa pääosin luonnossa tapahtuva haasteellinen toiminta antaa puitteet ihmisen persoonalliselle, sosiaaliselle ja kasvatukselliselle kehitykselle. Seikkailulle on ominaista myös alun epävarmuus, ja lopussa ilo ja tyytyväisyys seikkailun onnistumisesta. Myös kokemusten merkitystä painotetaan itsensä löytämisen ja oppimisen kannalta. Seikkailullisesta kokemuksesta voidaan erottaa kolme komponenttia: minä, muut ja luonnonympäristö, jotka ovat kaikki yhteydessä toisiinsa. Minätietoisuus kasvaa haasteellisten ja seikkailullisten kokemusten tuottamista positiivisista tunteista. Retki tai seikkailu on erinomainen keino vahvistaa ryhmän koheesiota. Toisaalta ryhmän toimintakyky riippuu sen sosiaalisesta kehityksestä. Fyysisten rajojen ja haasteiden antamisen lisäksi tukee seikkailukasvatus muiden päämäärien saavuttamista. Seikkailukasvatus on prosessina kasvuhakuista, kokonaisvaltaista ja itseohjautuvaa. (Telemäki & Bowles 2001, 24–25, 31–33.)

Seikkailulle on tyypillistä, että sen aloitettuaan sitä ei voi lopettaa välttämättä heti vaikka haluaisi. Esimerkiksi kanootin kyydistä voi kyllä hypätä jokeen, mutta se ei ole mukavaa eikä aina turvallista. Seikkailu opettaakin ihmistä toimimaan riskitilanteissa, koska seikkailijan on tehtävä valintoja ja punnittava niihin sisältyvät riskit. Arkielämään verrattuna valintojen vaikutukset voi nähdä pian ja seuraukset ovat helpommin hallittavissa. (Telemäki & Bowles 2001, 22–23.)

Lapselle seikkailukasvatus on kasvatus- ja kasvuprosessi, jossa hän on kokonaisvaltaisesti mukana. Lapset oppivat seikkailukasvatuksessa heille mielekkäällä tavalla uusia asioita itsestään, luonnosta ja yhteistyöstä. Mitä pienemmästä lapsesta on kysymys sitä tärkeämmän roolin oppimisprosessissa muodostavat kokemukset ja elämykset. Oppiminen ei siis tapahdu ainoastaan omaksumalla tietoa. (Kokljuschkin 1999, 31.)

6.2 Seikkailukasvatuksen vaikutuksia

Seikkailukasvatuksen vaikutuksia on tutkittu paljon. Bartel ja Rehm kävivät läpi 53 eri puolilla maailmaa vuosina 1968–1996 tehtyä tutkimusta. Selvin elämyspedagogiikan vaikutus oli osallistujien itsetunnon vahvistuminen. (Telemäki 1998,64.)

Myös Seppo J.A. Karppinen (2005) on todennut seikkailukasvatuksen vaikuttavan itsetunnon vahvistumiseen tutkiessaan etnografisessa toimintatutkimuksessa seikkailu- ja elämyspedagogiikkaa vaihtoehtoisena koulun opetusmenetelmänä. Tutkimuksen tulokset viittasivat siihen, että seikkailu ja elämyspedagogiikka voidaan käyttää menetelmänä, jolla pyritään mahdollistamaan yksilön monipuolinen kasvu ja terveen itsetunnon kehittyminen. (Karppinen 2005, 170.)

Seikkailijoiden joutuessa tutusta ja turvallisesta arkipäivän tilanteesta outoon ja tuntemattomaan ympäristöön ja epätasapainon tilaan, heidän on ratkaistava erilaisia ongelmia. Samalla he saattavat joutua korjaamaan aikaisempia, ehkä vääristyneitä, käsityksiään omista kyvyistään, asenteistaan ja tiedoistaan. (Karppinen 2010, 120.) Seikkailukasvatuksellisilla keinoilla voidaan vaikuttaa perheiden vuorovaikutusrakenteisiin. Toimintoihin osallistuvat voivat tekemisen, harjoitteiden ja haasteiden avulla tarkastella omia vuorovaikutustaitojaan sekä oman toiminnan vaikutusta ryhmän toimintaan ja ilmapiiriin. (Lempinen 2007, 141, 146.)

Seikkailua eikä seikkailun yhdessä eläneiden yhteisyyttä voi koskaan ymmärtää kokematta niitä itse (Clarke 1998, 62). Seikkailu on jokaiselle omakohtainen kokemus. Se on enemmän tunteella koettava kuin sanoiksi puettava asia. Kokemukseen vaikuttavat elämänhistoria ja persoonallisuuden piirteet. (Kokljuschkin 1999, 32–33.)

Seikkailukasvatuksellisten menetelmien, tekemisen ja kokemusten jakamisen avulla voidaan luoda pohjaa luottamukselle. Osallistujien luottamus ohjaajaan ja

ryhmään mahdollistaa sitoutumisen henkilökohtaisella tasolla ja antaa mahdollisuuden kasvuille ja kasvatukselle. Seikkailun välittömät vaikutukset konkretisoituvat lähinnä ryhmässä vallitsevan ilmapiirin ja yhteishengen muutoksissa, mutta seikkailun aikaansaamat oivallukset sen vaikutuksista syntyvät usein mukana olleille vasta jälkikäteen. (Lempinen 2007, 204–205.)

6.3 Seikkailun suunnittelu, tavoitteet ja keinot

Seikkailussa ennakkosuunnitelma on välttämätön, mutta se ei saa olla liian sitova. Myös mielikuvitukselle tulisi jättää tilaa. On tärkeää havainnoida lapsia ja sitä mitä heissä tapahtuu. Seikkailun tuomaa lopputulosta ei pysty aina ennakoimaan (Linnossuo 2007, 204). Tarvittaessa suunnitelmaa on kyettävä muuttamaan. Suunnittelussa on kolme eri vaihetta, valmistelu, toteutus ja purku, mitkä on kaikki otettava huomioon. (Kokljuschkin 1999, 61.)

Valmisteltaessa seikkailua on hyvä pitää mielessä päämäärät, joihin ollaan pyrkimässä. Päämäärät vaikuttavat valittaviin keinoihin (Kokljuschkin 1999, 62). Seikkailukasvatuksessa tavoitteet voivat olla monenlaisia. Niiden avulla voidaan pyrkiä tukemaan osallistujien henkilökohtaista kasvua tai kasvattamaan heidän luonnettaan. Reflektioivassa seikkailussa puolestaan oppimisen katsotaan tapahtuvan reflektion kautta, jolloin oppimisen keinona toimii keskustelu. Elämyshakuisuusteoriaan perustuvalla seikkailukasvatustyöllä pyritään tarjoamaan elämyksiä ihmisille, jotka tarvitsevat enemmän elämyksiä kuin ihmiset keskimäärin. Ajanvietteeksi suunnitellun seikkailun tarkoituksena on vain se, että osallistujilla on hauskaa. Metaforana toimiva seikkailu perustuu ajatukseen, että seikkailusta saadut elämykset ja niiden kautta tapahtunut oppiminen on siirrettävissä seikkailutilanteista arkielämään. (Clarke 1998, 62–67.)

Toiminnalle asetettavat tavoitteet lähtevät tilanteesta ja kohderyhmän tarpeista (Linnossuo 2007, 204). Lapsille suunniteltavan seikkailun tavoitteiden, sisältöjen ja menetelmien tulisi olla lapsilähtöisiä ja lähtökohtana lasten yksilöllisten

tarpeiden huomioiminen. Huomioon tulisi ottaa lasten persoonallisuuksien, kykyjen ja taitojen vahvat alueet. Jokainen lapsi on hyvä jossakin. Erilaiset lapset tarvitsevat erilaisia seikkailuja. (Kokljuschkin 1999, 21.)

Itsetunto on oppimisen lähtökohta ja se vahvistuu onnistumisten kautta. Lapsille oppimisympäristö, missä painottuvat kuunteleminen ja katseleminen voi tarjota mahdollisuuden oppia myös muilla aisteilla, kuten kosketuksen kautta. Lapsille suunnitellussa seikkailussa ei tarvita erityisiä välineitä tai seikkailuolosuhteita. (Kokljuschkin 1999, 34.)

Seikkailuohjaajan ammattitaidon kriteereihin kuuluu se, että hän kykenee valitsemaan ja toteuttamaan hallussaan olevasta keinovalikoimasta ne keinot, jotka vievät parhaiten kohti päämääriä (Clarke 1998, 62). Ohjaajan tulee itse kyetä vaativimpiin fyysisiin ja teknisiin suorituksiin kuin ohjattavansa myös paineen alaisena. Hänen tulee osata perustella oma toimintansa osallistujille, tuntea omat rajansa ja kyetä toimimaan nopeasti ja tehokkaasti hätätilanteessa. (Telemäki & Bowles 2001, 45.)

Seikkailu voi olla toiminnallista tai ei toiminnallista, mutta usein varhaiskasvatuksen seikkailussa toiminnallisuus on suuressa osassa. Silloin lapsi on mukana kokonaisvaltaisesti ja keskeisessä osassa on lapsen fyysisyys. Tämä kehittää parhaiten myös lapsen ajattelukykyä. Mitä pienempi lapsi on, sitä keskeisemmin hän oppii toiminnan avulla. (Kokljuschkin 1999, 31,60.)

Monesti pienille lapsille suunniteltu seikkailu kytkeytyy johonkin tarinaan, minkä avulla lapset johdatetaan sisälle seikkailuun. Suunnittelussa voidaan myös kehittää seikkailujen ideat kuuntelemalla, seuraamalla ja havainnoimalla lapsia. Seikkailun kehystarina suunnitellaan havaintojen pohjalta. Aiheet eivät ole mitään ihmeellisiä asioita, vaan jokaiseen päivään sisältyy seikkailun mahdollisuus. Seikkailu kannattaa pohjustaa lapsille, jotta he olisivat valmistautuneet tapahtumaan sen alkaessa. (Kokljuschkin 1999, 61.)

6.4 Seikkailun toteutus

Seikkailutoiminta sisältää suunnitellun toiminnan lisäksi itse tilanteessa syntyvää toimintaa, mihin vaikuttaa ympäristön asettamat haasteet ja lasten ideat. Huolimatta ennakkosuunnittelusta itse toimintaprosessi on ainutkertainen, koska osallistujien kokemukset muotoutuvat suhteessa omaan kokemusmaailmaan ja ryhmään. (Kokljuschkin 1999, 62.) Seikkailuohjaajan tulee olla joustava, sillä ohjelmiin voi tulla yllättäviä muutoksia. Ohjaajan tulisi myös tutustua ryhmän ominaispiirteisiin ja taustoihin ennalta sekä tuntea toimintaa koskevat turvallisuusmääräykset. (Telemäki 1998, 57.)

Mitä nuorempien lasten kanssa seikkaillaan, sitä tärkeämpää on, että toiminnalla on liitoskohtia lapsen arkipäivään, sillä ne tekevät kokemukset lapselle mielekkäiksi. Lapsi tuntee olonsa turvalliseksi ja voi hallita sen kokonaisuuden, jos seikkailussa on hänelle ennestään tuttuja elementtejä. (Kokljuschkin 1999, 61.)

Seikkailukokemuksellisessa toiminnassa on oleellista tapahtumien aiheuttamien ja esiin nostamien tunteiden tunnistaminen ja niiden jakaminen (Linnossuo 2007, 204). Seikkailun jälkeen ryhmän tulee saada aikaa ja tilaa purkaa kokemuksiaan ja jakaa niitä muiden kanssa. Purkutilanteen tulisi olla heti seikkailun jälkeen, jotta tuntemukset ja käsitykset oman toiminnan tuottamista tuloksista olisivat vielä kirkkaina mielessä. Seikkailun purkaminen yhdessä lasten kanssa on tärkeää monesta syystä. Purkutilanne antaa lapselle mahdollisuuden tunnistaa omia tunteitaan, kokea, että ne ovat tärkeitä eikä hän jää niiden kanssa yksin ja huomata, että muillakin lapsilla on ollut samanlaisia kokemuksia. (Kokljuschkin 1999, 63.)

6.5 Leikki-ikäinen lapsi seikkailijana

Piaget määrittää ajattelun kehittymisen teoriassaan 2–7-vuotiaat lapset kuuluviksi esioperationaaliseen kauteen. Tässä vaiheessa symbolien käyttö

ajattelussa kehittyä, mikä mahdollistaa aiempaan konkreettiseen toimintaan liittyvien asioiden muistamisen ja uudelleen tuottamisen mielessä. Symbolien käytön pohjalla ovat ulkoisten tapahtumien tai visuaalisten havaintojen mentaalinen jäljittely. Tässä iässä lapsi kiinnittää huomiota vain yksittäisiin havaittaviin piirteisiin ja voi sen vuoksi tehdä asioista virheellisiä päätelmiä. Ajattelu ei myöskään ole vielä loogista. Myös toimintojen käänteisyyden ajattelu on lapselle hankalaa. Esioperationaalisella kaudella lapsen ajattelu on egosentristä ja hän sitoutuu voimakkaasti omaan näkökulmaansa. Hän ei kykene huomioimaan muiden ihmisten erilaista perspektiiviä asioihin tai ilmiöihin. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 108.)

Mahlerin teorian mukaan psykologinen syntyminen tapahtuu kolmen ensimmäisen ikävuoden aikana. Yksilöityminen tapahtuu kolmannella ikävuodella. Lapsi joutuu luopumaan kaikkivoipaisista suuruuskuvitelmistaan ja samalla hyväksymään hyvän ja pahan itsessään ja muissa. Saamiensa palautteiden, kritiikin, hyväksynnän ja arvostuksen kautta lapselle rakentuu minäkuva. Lapsi oppii käsittelemään pettymyksiään, jos hän kokee, että tunnekohteet ovat pysyviä. Mikäli lapsi voi kokea, että vanhempien rakkaus ei katoa missään olosuhteissa, hänen on turvallista myös kiukutella. (Vilkko-Riihelä 1999, 229–230.) Tähän vaiheeseen kuuluvatkin lapsen uhmakohtaukset vanhempien läsnä ollessa. (Lehtinen ym., 2007, 21).

Alle kouluikäiset lapset pitävät tuttuun ympäristöön sijoittuvista ja arkipäivän tapahtumia esittävistä kertomuksista. Eryityisesti konfliktitilanteita käsiteltäessä eläinhahmot ovat suositeltavia, sillä eläimet eivät herätä ahdistusta samoin kuin ihmishahmot voivat herättää. (Pulkkinen 2002, 68.)

Lapsi, joka on 3–5-vuotias, voi oppia päivittäin yli 10 uutta sanaa. Sanaston karttuessa lapsi alkaa tarkistaa jo oppimiaan sanoja ja jäsentää niitä uudelleen. (Lyytinen 2008, 111.) Noin kolmen vuoden iässä lapsi alkaa liittää sanoin tapahtumia toisiinsa ja 3–6-vuotiaana lapsi kykenee ilmaisemaan asioiden välisiä suhteita. (Harjuoja & Harjuoja 2000, 11.) Kolmevuotias käyttää puheessaan apuverbejä, erilaisia aikamuotoja ja osaa taivuttaa verbejä eri

persoonissa. Hän esittää aiempaa rakenteeltaan monimutkaisempia kysymyksiä, kuten ”Kuka tämä on?” ja kykenee vastaamaan kysymykseen, jossa kysymyssana on objektina. Kolmannella ikävuodella lapsi erottaa esineen etu-, taka-, ylä- ja alapuolen ja kykenee käyttämään sijaintia ja paikkaa ilmaisevia määreitä. Hän osaa myös yleistää tietoaan uusiin esineisiin. Neljävuotiaasta eteenpäin lapsi osaa yhä paremmin ottaa huomioon sen, että esineen paikan määrittely vaihtelee tarkastelunäkökulman mukaan. Tämä mahdollistaa myös edessä, takana ja välissä ilmausten käytön. Kolmevuotiaat tuottavat jo komparatiivimuotoja vertaillessaan esineiden ominaisuuksia. (Lyytinen 2008,113–116.) Kun lapsi kykenee kielellisesti ilmaisemaan toiveitaan ja aikomuksiaan, hän ei ole enää riippuvainen rutiineista, tiettyyn tilanteeseen liittyvistä ilmaisuista tai tutuista leikkiveroista. (Lyytinen 2008,125).

Lapsen motorinen kehitys vaikuttaa hänen kokonaiskehitykseensä esimerkiksi säätelemällä sitä, mitä lapsi voi tutkia ja oppia ympäristöstään. Kahdesta seitsemään ikävuoteen saakka lapsi oppii perusliikuntataitoja. Hän on aktiivinen liikkuja ja tutkija. Samalla motoriset taidot kehittyvät. Liikkumisen perustaitojen, kuten tasapaino-, liikkumis- ja esineen käsittelytaidon, hallitsemisen kautta kehitys etenee lajitaitoihin. 2–3-vuotiaan lapsen voidaan katsoa olevan vielä perusliikuntataitojen alkeistasolla, mutta 3–5-vuotiaana lapsi saavuttaa ns. perusliikuntataitojen perustason, jolloin liikkeet alkavat olla kontrolloituja ja koordinaatio kehittyneempää. Käsien ja jalkojen vuoroliike sekä kierimisen hallitseminen kehittyvät kolmanteen ikävuoteen mennessä. Myös kävely on sujuvaa. Lapsi osaa juosta ja hypähdellä. Kolmanteen ikävuoteen mennessä lapsi oppii potkaisemaan palloa ja heittämään sitä molemmin käsin. Neljävuotiaana lapsi kykenee muuttamaan kävelytapaa ja – nopeutta. (Harjuoja & Harjuoja 2000, 6–8.)

7 KARHUSEIKKAILU TORPPARINMÄEN PERHETALOLLA

7.1 Työn eteneminen

Yhteistyömme Pienperheyhdistyksen kanssa alkoi huhtikuussa 2009. Sovimme silloin Juha Turtiaisen kanssa, että toteuttaisimme produktiomme Pienperheyhdistykselle keväällä 2010. Syksyllä 2009 kävimme yhdistyksessä sopimassa kevään aikatauluista ja suunnittelemassa alustavasti, miten ja missä ympäristössä seikkailumme järjestettäisiin. Loppuvuoden keräsimme lähdeaineistoa ja teoriapohjaa seikkailumme suunnittelemiseksi.

Aloimme ideoida Karhuseikkailua Isän kanssa -katselukirjan juonen pohjalta. Kirjan englanninkielinen alkuperäisteos on nimeltään Me and My Dad! Kirjan tapahtumat sijoittuvat yhteen päivään, jolloin isäkarhu ja pikkukarhu seikkailevat erilaisissa paikoissa, kokien mukavia asioita yhdessä. Jokaisella aukeamalla on kuvattu yksi tarinan tapahtuma. Kirjassa on aukeamien kokoiset isot värikkäät kuvat. Kuvituksia myötäilee muutaman lauseen tekstit, joissa kertojana on pikkukarhu. Ideat Karhuseikkailun rasteihin syntyivät näistä teksteistä ja kuvituksista.

Joulukuussa 2009 päätimme päivän Karhuseikkailun järjestämiseksi tapahtumana toukokuussa 2010 Pienperheyhdistyksen pihapiirissä tai sataessa yhdistyksen toimitalon sisätiloissa. Siksi toimitalon tilat varattiin käyttöömmekyseyseksi päiväksi. Arvioimme seikkailun kokonaiskestoksi noin kolme tuntia. Jo tässä vaiheessa otimme huomioon sen, että emme mahdollisesti saisi riittävästi osallistujia yhdistyksen jäsenperheistä ja päätimme ilmoittaa tapahtumasta ajoissa. Myös tapahtumapäiväksi valittiin lauantai, jotta vanhempien olisi mahdollisimman esteetöntä osallistua seikkailuun. Saimme myös Turtiaiselta luvan tarvittaessa markkinoida seikkailutapahtumaa yhdistyksen jäsenlehden lisäksi myös päiväkodeissa ja leikkipuistoissa.

Teimme helmikuussa 2010 yhdistyksen jäsenkirjeeseen ilmoituksen tapahtumasta ja hyväksyimme sen Pienperheyhdistyksellä. Ilmoituksemme julkaistiin jäsenlehdessä maaliskuussa 2010. Viimeiseksi ilmoittautumispäiväksi asetimme huhtikuun viimeisen päivän. Näin meille jäi vielä aikaa julkaista ilmoitus seuraavassa jäsenlehdessä, toukokuussa, jos ilmoittautuneita ei olisi ollut riittävästi. Päätimme ottaa osallistujiksi 6 ensimmäiseksi ilmoittautunutta isää leikki-ikäisen lapsensa kanssa. Sen pohjalta suunnittelimme myös seikkailun.

Huhtikuun ilmoituksen myötä seikkailuun ilmoittautui vain kaksi isää. Siksi Pienperheyhdistys julkaisi ilmoituksemme myös toukokuun jäsenlehdessä. Tapahtumaa mainostettiin myös Helsingin päiväkodeissa ja leikkipuistoissa. Huhti-toukokuussa suunnittelimme valmiiksi seikkailutapahtuman sisällön ja hankimme tarvittavat materiaalit. Tapasimme myös Turtiaisen toimitalolla ja saimme hyväksynnän seikkailun toteutussuunnitelmalle.

Toukokuun jäsenlehden julkaisemisen jälkeen odotimme ilmoittautuneita 17.5 saakka. Halusimme, että meille jäisi vielä aikaa järjestellä viimehetken asioita, mikäli ilmoittautumisia olisi tullut riittävästi. Opinnäytetyön tekemiseen varattu aika oli rajallinen, eikä meillä ollut enää mahdollisuutta mainostaa tapahtumaa ja odottaa uusia ilmoittautumisia. Sen vuoksi sovimme Juha Turtiaisen kanssa, että järjestäisimme seikkailun eräässä päiväkodissa elokuussa 2010. Toteutus ei kuitenkaan onnistunut erinäköisten järjestelyongelmien vuoksi. Tässä vaiheessa myös parini Hanna Havun äitiysloma alkoi ja hän jäi pois tämän opinnäytetyön tekemisestä.

7.2 Karhuseikkailun valmistelu

Elokuusta 2010 lähtien jatkoin opinnäytetyön tekoa yksin ja otin yhteyttä Torpparinmäen perhetaloon ja kysyin mahdollisuutta toteuttaa seikkailu siellä kerran viikossa olevassa avoimessa isä-lapsi-illassa. Sovimme ryhmän varsinaisen vetäjän kanssa päivämäärän seikkailun järjestämiseksi kahden

viikon päähän. Lähetin hänelle myös mainoksen seikkailusta (LIITE 1). Hän näytti sen isille edellisellä kokoontumiskerralla, jolloin paikalla oli ollut vain muutama isä. Viikko ennen varsinaista seikkailua kävin tutustumassa tiloihin. Perhetalon johtaja Maire Hinkkanen esitteli minulle paikkoja ja kertoi isä-lapsi-illasta. Ennen toteutusta tein valmiiksi rekvisiitat seikkailua varten, kuten ampiaispesän ja karhunkorvat. Suunnittelin ja hankin myös toteutuksessa käytetyt äänitteet.

Pienperheyhdistyksellä ei itsellään ollut materiaaleja Karhuseikkailun toteuttamiseksi, joten esimerkiksi karhukorvat ja ampiaispesä valmistettiin itse askartelemalla ja ompelemalla. Myös kasvovärit ja jalkamaalauksessa käytetyt sormivärit hankittiin kaupasta. Musiikit löytyivät kirjastosta. Mikäli Karhuseikkailu olisi toteutettu yhdistyksen toimitalon pihapiirissä, olisin käyttänyt luolana yhdistyksen kotaa. Torpparinmäessä luola rakennettiin eräästä päiväkodista lainaamastani leikkivarjosta ja perhetalon ruokapöydästä.

7.3 Perhetalon kuvaus

Torpparinmäessä sijaitseva perhetalo tarjoaa toimintaa ja tapaamispaikan alle kouluikäisille lapsille ja heidän läheisilleen. Perhetalossa perheillä on mahdollisuus vapaaseen yhdessäoloon tai he voivat itse järjestää siellä ohjelmaa. Avoimen asiakaslähtöisen toiminnan lisäksi talossa järjestetään mm. asiantuntijaluentoja ja erilaisia kursseja perheille sekä pikkulapsiperheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille (Helsingin kaupunki i.a.) Lapsille on tarjolla leluja, kirjoja ja askartelutarvikkeita. Perhetalossa toimii kahvila itsepalveluperiaatteella, mutta siellä voi myös nauttia omia eväitä. Tiloja voi varata syntymäpäivien viettoa varten. (Torpparinmäen perhetalo 2010.) Perhetalossa on asiakkaiden käytössä kaksi isoa huonetta, jotka ovat erotettavissa toisistaan kahdella liukuovella. Eteisestä tultaessa ensimmäisessä huoneessa on avokeittiö, ruokapöytä ja matalampi lastenpöytä. Toisessa huoneessa on useamman henkilön istuttava sohvakalusto ja muutama ylimääräinen tuoli.

Isä–lapsi-illat ovat tarjonneet jo 8 vuoden ajan isille mahdollisuuden kerran viikossa tavata muita pienten lasten isiä ja olla lasten kanssa, ilman äitejä. Siksi myös iltojen vetäjänä toimii mies, joka on itse isä. Koska toiminta on avointa isien ja lasten osallistumismäärä vaihtelee paljon. Vakituiseemmin illoissa käy muutama isä lapsineen. (Hinkkanen, Maire 2010.)

7.4 Karhuseikkailun tavoitteet ja sisältö

Karhuseikkailun tavoitteena oli tarjota isille ja lapsille mukavaa toiminnallista ajanvietettä ja yhdessäoloa. Seikkailun tavoitteena oli myös tarjota isille vertaistukea ja yhteisiä onnistumisen hetkiä lapsen kanssa sekä niiden myötä tukea isien itseluottamusta toimiessaan lapsen kanssa. Seikkailun päämääränä oli myös olla osallistujilleen metaforana toimiva seikkailu sekä vastata leikki-ikäisten lasten ikätasoa.

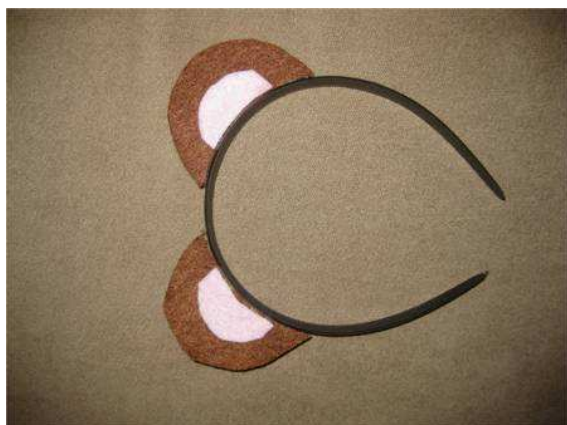
Karhuseikkailu sisälsi 6 rastia (LIITE 2). Seikkailun aikana osallistujat kulkivat yhtenä ryhmänä, mutta rasteilla isät ja lapset toimivat pareina. Jokaisessa rastissa oli erilainen teema, alkaen pikkukarhujen herätyksestä, päättyen pikkukarhujen yhteiseen jalkamaalauksen tekemiseen. Jokaisen rastin aikana taustalla soi aiheeseen liittyvä musiikki tai äänitehoste (LIITE 2). Seikkailu kesti puolitoista tuntia.

7.5 Karhuseikkailun toteutus

Varsinaisena seikkailupäivänä saavuimme noin puolituntia ennen alkua Torpparinmäen perhetalolle. Mukanani oli avustaja, joka auttoi paikan päällä valmisteluissa ja huolehti seikkailun aikana musiikista. Vastassamme oli perhetalon johtaja ja pian saapui myös ryhmänvetäjä. Hän osallistui seikkailuun oman lapsensa kanssa.

Järjestelyämme paikat valmiiksi odotimme isien tuloa. Määräaikaan mennessä saapui vain kaksi isää, mutta pian paikalla oli kahdeksan isää ja kymmenen lasta. Seikkailuun osallistui lopulta kuusi isää ja kahdeksan lasta. Lapsista kolme oli 2-vuotiaita, kolme 4-vuotiasta ja yksi 6-vuotias. Kaksi osallistuneista isistä osallistui kahden lapsen kanssa. Yhden osallistuneen lapsen ikä jäi epäselväksi. Kahden paikalle tulleen isän lapset olivat ikiensä puolesta liian nuoria osallistuakseen. Isät jäivät kuitenkin seuraamaan seikkailun etenemistä.

Aloitimme seikkailun ensimmäisessä huoneessa, jossa esittelin itseni ja avustajani. Kerroin myös, mistä tulevassa seikkailussa olisi kyse. Jaoin jokaiselle lapselle nimikyltit, joihin isät saivat kirjoittaa oman lapsensa nimen. Kyltit kiinnitettiin lasten rinnuksiin hakaneuloilla. Jaoin myös lapsille karhunkorvat. Laitoin kiertämään mustan kasvoväriä, jolla isät saivat värittää lastensa nenät mustiksi. Jotkut piirsivät värillä lapselleen myös viikset.

Kuva 1. Karhukorvat

Kun kaikki oli valmista, kerroin, että seikkailu alkaisi aamusta ja pikkukarhut olisivat nukkumassa. Johdatin osallistujat seikkailuun lukemalla lauseen. ”Isä herättää minut aamuisin antaa suukon ja halinkin, yhdessä nousta aikaisin” (Ritchie 2007). Pyysin lapsia tulemaan kanssani toiseen huoneeseen. Kaikki lapset lähtivät mielellään mukaani, mutta kaksi nuorinta, 2-vuotiasta, pelkäsivät leikkivarjon alle menemistä ja alkoivat itkeä. Ohjasin heidät takaisin ensimmäiseen huoneeseen isiensä luokse. Avustajani kertoi isille viereisessä

huoneessa, mitä heidän piti tehdä. Isien oli tarkoitus tunnistaa oma lapsi varjon alta äänen perusteella ja isät tulivat yksitellen etsimään heidät. Isät löysivät lapsensa nopeasti ja menivät näiden kanssa istumaan läheiselle sohvalle. Lapset vaikuttivat innostuneilta isien etsiessä heitä. Myös jälleennäkemisen riemu näkyi sekä isien että lasten kasvoilta.

Kun kaikki lapset olivat löytyneet ja kaikki osallistujat istuivat sohvilla, pyysin huomiota ja luin lauseet. ”Sitten mennään retkeilemään, on ulkona paljon nähtävää. Isän kanssa löytää paljon kaikkea jännittävää” (Ritchie 2007). Ohjasin isät ja lapset sohvilta leikkivarjon luo. Taustalla alkoi soida melodinen musiikki. Kerroin olevamme niityllä, missä isät lennättävät pikkukarhuja. Vahvistin sanomisiäni tekstillä ”Kun isä minua lennättää, niin yhdessä ympäri pyöritään, sitten me lintuja leikitään kunnes on aivan pyörällä pää” (Ritchie 2007). Kehotin lapsia menemään leikkivarjon päälle lattialle ja isiä ottamaan kiinni varjon reunoista ja nostamaan ne ylös. Pyörimme ympäri ensin toiseen ja sitten toiseen suuntaan. Lasten lukumäärän ja tilan puutteen vuoksi varjoa oli vaikea liikuttaa. Kaikesta huolimatta onnistuimme siinä ja näytti siltä, että lapsilla oli erittäin hauskaa.

Kun huomasin, että lapset olivat saaneet riittävästi pyöritystä, annoin avustajalleni merkin vaihtaa musiikkia. Siirryimme koskenkuohurastille. Luin lauseen ”Kun jokeen mennään uimaan, niin isän selässä näin saan kosken kuohuissa ratsastaa” (Ritchie 2007). Se kertoi osallistujille, mitä oli tulossa. Taustalta alkoi kuulua kosken kohinaa ja voimakkaiden aaltojen ääniä. Pyysin pieniä karhuja menemään varjon alle ja isiä pitämään edelleen kiinni varjon reunoista. Teimme varjolla isoja ja pieniä aaltoja lasten päällä, nostaen sitä ylös ja alas. Lapset nauroivat ja näyttivät nauttivan aalloista. Huoneeseen syntyi melkoinen meteli.

Edelliset rastit aiheuttivat lapsissa paljon levottomuutta ja hälinää. Saadakseni johdateltua lapset ja isät seuraavalle rastille ja pitääkseni heidän kiinnostustaan yllä, minun oli korotettava ääntäni ja pyydyttävä osallistujia kuuntelemaan. Kosken kuohut vaihtuivat ampieisten surinaksi. Siirryin samaan huoneeseen

sijoitetulle ampiaispesärastille ja kiinnitin lasten ja isien huomion isoon ampiaispesään. Pesä oli kiinnitetty puolapuihin, joiden edessä oli tekopuu. Koska Cd soitin oli aivan ampiaispesän vieressä, äänet tuntuivat todella tulevan pesästä. Sanoin ”On hunaja niin makeaa, kaikkein parasta välipalaa ja yhdessä me maistellaan, kun mehiläisiltä hunajaa saadaan.” Lapset saivat tulla yksitellen kokeilemaan, miltä mehiläispesän sisältö tuntuu. Pesä oli tarkoituksella ripustettu niin korkealle, että lapset eivät ylettyneet siihen ilman isien nostoapua. Melkein kaikki lapset uskalsivat työntää kätensä pesään ja löysivät paperipäällysteisen makeisen. Myös niille, jotka eivät kokeilleet ampiaispesän sisältöä, annoin samanlaisen makeisen.

Kuva 2. Ampiaispesä

Ampiaispesärastin jälkeen alkoi sataa ja nauhalta kuului ukkosen ja sateen ääniä. Palasimme ensimmäiseen huoneeseen luolarastille. Avustajani oli siirtänyt huoneeseen leikkivarjon ison ruokapöydän päälle luolaksi. Kannustin lapsia ja isiä menemään sisälle luolaan, suojaan sateelta. Lapset menivät innoissaan pöydän alle, mutta isiä jouduin muutaman kerran kehottamaan. Lopulta he luopuivat ennakkoluuloistaan ja uskaltautuivat menemään lasten mukaan. Luolassa sanoin ”Jos myrskyllä pauhaa ja salamoii, niin isän sylissä olla voi” (Ritchie 2007). Kuuntelimme sateen ääniä ja juttelimme ukkosesta. Isillä ja lapsilla oli hetki aikaa rauhoittua yhdessä. Ilmapiiri oli mukava ja lapset

saivat kertoa nauhalta tulevien äänten herättämistä ajatuksista ja tunteista. Uskon, että isien läsnäolo toi lapsille turvaa. Ilman heitä nuorimmat osallistujat olisivat tuskin uskaltaneet olla siellä, etenkin kun monet osallistujista olivat tuntemattomia toisilleen.

Oli yllättävää, miten vähän lapset pelkäsivät ukkosta. Yksikään heistä ei ainakaan tunnustanut sitä. Alkuperäisessä suunnitelmassa oli tarkoitus laulaa luolassa Nalle Puhin sadelaulu, mutta tuntui, ettei se nyt sopinut tilanteeseen ja jätin suunnitelman toteuttamatta. Tuntui, etteivät lapset ja isät olisi jaksaneet keskittyä laulamiseen ja toisaalta tuli myös tunne, että isiä olisi ollut erittäin vaikea saada mukaan laulamaan. Tilanne olisi voinut muuttua kiusalliseksi.

Sateen tauottua lähdimme luolasta. Kerroin, että sateen jäljiltä maa olisi märkä ja ulkona olisi paljon vesilammikoita. Siirryimme samassa huoneessa lattialla olevien papereiden luokse, jalkamaalausrastille. Sanoin lauseet ”Jos sataa ja kastuu, niin silti me vaan isän kanssa metsässä tanssitaan. Kyllä turkkinsa aina kuivaksi saa, kun tarpeeksi lujasti ravistaa!” (Ritchie 2007). Pyysin isiä ottamaan lapsilta sukat pois ja jaoin jokaiselle lapselle erivärisen oman sormivärin. Kerroin, että olisi tarkoitus tepastella isojen lattialle levitettyjen papereiden päällä. Isät maalasivat lastensa jalkapohjat värillä ja nostivat heidät papereiden päälle. Ukkosenäännet muuttuivat iloisempaan musiikkiin. Lapset hyppivät ja tanssahtelivat innoissaan musiikin mukana, jokainen omalla tavallaan. Musiikin päätyttyä isät kantoivat lapsensa kylpyhuoneeseen jalkojen pesulle.

Eräs 2-vuotias lapsi jäi vielä innoissaan tanssimaan ja jatkamaan maalaamista, kun muut vietiin kylpyhuoneeseen. Hän ei olisi halunnut vielä lopettaa. Hieman myöhemmin, kun lapsen jalat oli jo putsattu hän palasi papereiden luo hokien ”Lisää, lisää.” Seikkailun alussa sama lapsi oli pelännyt mennä peiton alle nukkumaan.

Kuva 3 Jalkamaalauksen satoa

Seikkailun päätökseksi pyysin vielä kaikkia istumaan sohville ja kuuntelemaan. Luin tekstin ” Oma isä onkin aina isäkarhu kaikkein paras. Isän kanssa ollaan kaksin, on isä niin iso ja rakas” (Ritchie 2007). Pyysin isiä antamaan pikkukarhuille ison halauksen ja kiittämään mukavasta seikkailusta. Kaikki isät halusivat lapsiaan.

Seikkailun jälkeen istuimme osallistujien kanssa pöytien ääreen juomaan kahvia ja mehua. Lapset istuivat omassa pöydässään. Ajan rajallisuuden vuoksi seikkailun varsinainen purku jäi vähäiseksi, mutta ehdimme jonkin verran jutella seikkailusta ja sen herättämistä ajatuksista.

7.6 Palaute seikkailusta

Seikkailun loputtua kaikki osallistuneet isät halusivat täyttää palautelomakkeen (LIITE 3). Lomakkeen alussa kysyttiin lapsen ja sen jälkeen isän mielipiteitä. Lasten sukupuolta ei pyydetty kertomaan, koska sen ei katsottu olevan oleellista tämän työn kannalta. Lasten ikätasosta johtuen kaikki isät täyttivät myös lastensa mielipiteet lomakkeisiin. Toinen kahden lapsen kanssa osallistuneista isistä täytti yhden lomakkeen, johon laittoi molempien lasten iät ja mielipiteet. Toinen näistä isistä täytti lomakkeeseen vain toisen lapsensa iän ja mielipiteet. Sain siis kirjalliset palautteet kaikilta osallistuneilta kuudelta isältä, mutta vain seitsemältä lapselta.

Lapset pitivät seikkailusta. Lomakkeen alussa olevista kasvokuvista neljä lasta valitsi nauravat kasvot, kaksi lapsista viivasuiset kasvot ja yksi ei valinnut kasvoista yhtäkään. Kolme nauravat kasvot valinnutta lasta olivat 4-vuotiaita ja yksi lapsista 2-vuotias. Molemmat viivasuiset kasvot valinneista lapsista olivat 2-vuotiaita. Kysymykseen, haluaisiko lapsi osallistua uudestaan, kaikki vastasivat kyllä. Yksi vastauksista, ”Kyllä varmasti”, tosin oli luultavasti lapsen isän oma tulkinta. Halukkuuttaan osallistua uudestaan lapset perustelivat sanoin ”Kyllä, oli kivaa”, ”Joo, koska oli kivaa.”, ”Oli niin kivaa”. Kahdessa lomakkeessa ei ollut perustelua halukkuudelle osallistua uudestaan.

Palautteiden perusteella lasten iät eivät vaikuttaneet siihen, mitä he pitivät seikkailussa parhaimpana asiana. Hajontaa vastauksissa oli paljon. Peiton alla olon kokivat parhaimmaksi asiaksi kaksi lasta. He olivat 2- ja 4-vuotiaita. Erään 6-vuotiaan lapsen mielestä seikkailussa parasta oli niitylläolo. Yksi 2-vuotias lapsi piti seikkailun parhaana asiana ampiaispesärastia ja yksi 4-vuotias luolassa oloa. Kahden, 2- ja 4-vuotiaan, lapsen mielestä taas jalkamaalaus oli seikkailussa parasta.

Kahden isän mielestä rastit olivat heidän lapsilleen helppoja, kun puolestaan neljä isää koki, että rastit olivat sopivia. Yksikään isistä ei pitänyt rasteja lapselleen liian vaikeina. Toinen isistä, joka koki rastit lapselleen helpoiksi, perusteli valintaansa lapsen iällä. Lapsi oli 6-vuotias. Toinen isistä ei antanut perusteluja vastaukselleen. Hänen lapsensa oli 4-vuotias.

Lapset, joiden isät kokivat rastit lapsilleen sopiviksi, olivat 2- ja 4-vuotiaita. Erään 2-vuotiaan isä perusteli valintaansa vastaamalla, että rasteissa oli lapsille hauskoja juttuja. Toisen 4-vuotiaan lapsen isä puolestaan kirjoitti, että ohjaus tilanteissa oli hyvää.

Seikkailusta isille jäi päällimmäisenä mieleen se, että lapset nauttivat, oli hyvä fiilis ja rauhallinen eteneminen. Myös tietyt rastit, kuten ampiaispesä ja sadeluola mainittiin vastauksissa. Yhden isän mielestä seikkailu alkoi vähän pelottavasti.

Seikkailun antoisimmaksi asiaksi lapsen kannalta isät kokivat muun muassa jalkavärimalauksen. Eräs isä mainitsi leikkivarjopyörityksen, koska se oli hänen mielestään jotain normaalista poikkeavaa. Kahden isän mielestä seikkailu oli sopivan jännittävä, toinen heistä eritteli jännittävyyden aikaansaajaksi piilot. Tulkinnanvaraan jäi tarkoittiko hän sillä seikkailun alun peiton alle menoa, kosken kuohu- vai sadeluolarastia. Yhden isän mielestä koko seikkailu oli kokonaisuudessaan mukava kokemus.

Kysymykseen, mitä tekisit toisin, kolme isää vastasi, ettei mitään, yksi että ei tiedä ja kahdessa lomakkeessa kohta oli jätetty tyhjäksi. Kaikki isät osallistuisivat seikkailuun uudestaan, jos se olisi mahdollista. Myös ajankohta seikkailulle koettiin hyväksi. Muut vastaajat olivat jättäneet vapaaseen kommentointiin varatut viivat tyhjiksi, mutta eräs isä kirjoitti kommentin ”Kiitos paljon!!!” Loppukeskustelujen aikana eräs isä sanoi seikkailun olleen hyvä, koska rastit olivat olleet sopivia monen ikäisille.

8 KARHUSEIKKAILUN ARVIOINTIA

8.1 Tavoitteiden toteutuminen

Toiminnallisessa opinnäytetyössä arvioidaan tavoitteiden saavuttamista, siihen käytettyjä keinoja ja valittua toteuttamistapaa (Vilka & Airaksinen 2003, 154–157). Toiminnalle asetettavat tavoitteet lähtevät kohderyhmän tarpeista (Linnossuo 2007, 204). Tämän työn tavoitteena oli luoda seikkailukasvatukseen perustuva toiminnallinen seikkailu Pienperheyhdistyksen jäsenperheille, erityisesti isille ja leikki-ikäisille lapsille, huomioiden yhdistyksen omat arvot. Karhuseikkailun avulla pyrittiin tarjoamaan isille ja leikki-ikäisille lapsille toiminnallista ajanvietettä ja yhdessäoloa. Seikkailun tavoitteena oli myös tarjota isille vertaistukea ja lapsen kanssa koettujen yhteisten onnistumisen hetkien myötä tukea isien itseluottamusta toimiessaan lapsen kanssa. Karhuseikkailun tavoitteena oli olla osallistujilleen metaforana toimiva seikkailu ja vastata leikki-ikäisen lapsen ikätasoa.

Asetettujen tavoitteiden mukaisesti seikkailun rastit antoivat useita mahdollisuuksia isien ja lasten yhteiselle toiminnalle. Ennen varsinaista seikkailua isät värivät lapsilleen nenät. Ensimmäisessä rastissa osallistujat toimivat yhdessä, isien tunnistaessa lapsensa äänen leikkivarjon alta. Löytäessään tämän, osa isistä kantoi lapsen sohvalle istumaan ja osa siirtyi sinne käsi kädessä lapsen kanssa. Niitty- ja koskenkuohurasteilla tarvittiin molempien sekä lasten että isien panosta, koska leikkivarjon pyöritys ja aallot eivät olisi onnistuneet ilman yhteistyötä. Ampiaispesärastilla isien oli nostettava lapset pesän korkeudelle, jotta nämä ylettyivät työntämään kätensä pesään. Myös tämä rasti kannusti isiä ja lapsia yhteistyöhön. Sadeluolarastilla isät ja lapset saivat hetken rauhoittua yhdessä ja kertoa omia mielipiteitään ja ajatuksiaan.

Jalkamaalausrasti tuki myös isien ja lasten yhteistä toimintaa. Isät riisuivat lapsiltaan sukat ja laittoivat sormiväriä lastensa jalkapohjiin. Isillä oli myös mahdollisuus pitää lapsiensa käsistä kiinni liukastumisen välttämiseksi. Lopuksi lapset pääsivät kylpyhuoneeseen isien sylissä pesemään jalkapohjansa. Kaikkien palattua kylpyhuoneesta mentiin toisen huoneen sohville ja lopetettiin seikkailu yhdessä. Osallistujat halasivat toisiaan ja kiittivät yhteisestä, hyvin onnistuneesta seikkailusta.

Seikkailukasvatuksessa osallistujat joutuvat tutusta ja turvallisesta arkipäivän tilanteesta outoon ja tuntemattomaan ympäristöön, jossa heidän on epätasapainon tilassa ratkaistava erilaisia ongelmia. Samalla osallistujat saattavat joutua korjaamaan aikaisempia, ehkä vääristyneitä, käsityksiään omista kyvyistään, asenteistaan ja tiedoistaan. (Karppinen 2010, 120.) Ajanvietteeksi suunnitellun seikkailun tarkoituksena on se, että osallistujilla on hauskaa. Metaforana toimiva seikkailu perustuu ajatukseen, että seikkailusta saadut elämykset ja niiden kautta tapahtunut oppiminen on siirrettävissä seikkailutilanteista arkielämään. (Clarke 1998, 66–67.)

Karhuseikkailu oli seikkailukasvatus metodin mukainen. Isät ja lapset tiesivät osallistuessaan jonkin verran tai jotkut eivät ollenkaan, mitä seikkailu pitäisi sisällään ja joutuivat kohtaamaan tuntemattomia asioita. Seikkailu oli osallistujilleen mukavaa ajanvietettä ja isille tarjoutui mahdollisuus vertaistoimintaan. He pystyivät peilaamaan olemistaan ja toimimistaan muihin ja ehkä löysivät uusia tapoja tehdä asioita lapsensa kanssa. Isät saattoivat myös havaita oman toimintansa sisältävän paljon hyviä asioita. Samalla mahdollistui isien itseluottamuksen lisääntyminen omaa toimintaa kohtaan, mikä ehkä myös siirtyi heidän mukanaan arkielämään. Seikkailu antoi myös lapsille uusia kokemuksia ja elämyksiä, joiden kautta he oppivat monia arkielämään siirrettävissä olevia asioita. Näin seikkailu siis sisälsi metaforana toimivan seikkailun piirteitä.

Varhaiskasvatuksen seikkailussa toiminnallisuus ja fyysisuus ovat suuressa osassa. Oppimisprosessissa myös kokemukset ja elämykset muodostavat tärkeän roolin. Oppimisympäristö, jossa painottuvat kuunteleminen ja katseleminen voi tarjota lapsille mahdollisuuden oppia myös muilla aisteilla, kuten kosketuksen kautta. Seikkailussa ei tarvita erityisiä välineitä tai seikkailuolosuhteita. (Kokljuschkin 1999, 31, 34.) Karhuseikkailu oli sopiva leikki-ikäisille lapsille, sen ollessa hyvin toiminnallinen. Lasten ikätason vuoksi se ei kuitenkaan voinut vaatia osallistujiltaan paljon raskaita fyysisiä ponnisteluja. Samasta syystä seikkailu ei sisältänyt esimerkiksi juoksemista tai muita vaaratilanteita helposti aiheuttavia toimintoja. Seikkailun turvallisuus oli huomioitu siis jo suunnitteluvaiheessa. Karhuseikkailussa käytettiin vain muutamia välineitä, joiden avulla luotiin seikkailuolosuhteet. Myös musiikilla oli oleellinen osa elämysten tuojana. Koko ryhmä, mutta erityisesti lapset, saivat seikkailun aikana kokea erilaisia aistimuksia, kuten tuntea päällään isien leikkivarjolla tekemät aallot, tunnustella ampiaispesän sisältöä ja tehdä jalkapohjilla paperille jalanjälkiä.

Alle kouluikäiset lapset, pitävät tuttuun ympäristöön sijoittuvista ja arkipäivän tapahtumia esittävistä kertomuksista. Erityisesti konfliktitilanteita käsiteltäessä eläinhahmot ovat suositeltavia, sillä eläimet eivät herätä ahdistusta samoin kuin ihmishahmot voivat herättää. (Pulkkinen 2002, 68.) Mitä nuorempien lasten kanssa seikkaillaan, sitä tärkeämpää on, että toiminnalla on liitoskohtia lapsen arkipäivään (Kokljuschkin, 61). Osallistujien iän näkökulmasta karhutarina oli valintana onnistunut, vaikka seikkailussa ei käsitelty raskaita asioita. Karhuseikkailu sisälsi osallistujille tuttuja elementtejä. Alussa lapset herätti oma isä. Seikkailun aikana moneen kertaan käytössä ollut leikkivarjo oli monelle lapselle tuttu entuudestaan, esimerkiksi päiväkodista. Erilaisia ääniä, kuten meren kohinaa, ampiaispen surinaa ja ukkosen jyrynä lapset olivat kuulleet aikaisemminkin.

Kolmannella ikävuodella lapsi erottaa esineen etu-, taka-, ylä- ja alapuolen ja kykenee käyttämään sijaintia ja paikkaa ilmaisevia määreitä. Neljävuotiaasta eteenpäin lapsi osaa yhä paremmin ottaa huomioon sen, että esineen paikan

määrittely vaihtelee tarkastelunäkökulman mukaan. (Lyytinen 2008, 113–116.) Seikkailussa lapsia kehoitettiin menemään leikkivarjon alle ja päälle sekä työntämään kätensä ampiaspesän sisään. Pari nuorinta lasta, jotka olivat lähellä kahden vuoden ikää, eivät halunneet tehdä näitä asioita. Ehkä lapsille jäi iän vuoksi epäselväksi, mitä rasteissa oli tarkoitus tehdä tai toiminnot tuntuivat liian pelottavilta. Pääasiassa jokainen lapsi kuitenkin uskalsi tehdä kaikkea, mitä pyydettiin ja osasi toimia oikein.

Palautteiden perusteella lapset pitivät rasteista ja myös isien mielestä ne olivat lapsille suurimmaksi osaksi sopivia. Vanhimman lapsen isä tosin koki rastiit lapselleen helpoiksi, mikä on hyvin ymmärrettävää. Lapsi, joka on 6-vuotias, haluaa varmasti seikkailulta enemmän haastetta kuin 3-vuotias. Vaikka osallistujista nuorin oli 2- ja vanhin 6-vuotias, osallistujien yhteistyö sujui myös ongelmitta. Lapset tulivat hyvin toimeen keskenään ja ristiriitatilanteilta vältyttiin.

Karhuseikkailu ja sen toteutus vastasivat Pienperheyhdistyksen arvoja. Karhutarinassa yhdistyivät ilo, huumori ja luovuus. Seikkaileminen oli lapsilähtöistä. Seikkailussa isätkin saatiin osallistumaan ja päästämään hetkeksi aikuisen roolistaan irti. Seikkailu vaati osallistujilta yhteistyötä ja luottamusta toisiinsa sekä ohjaajaan. Ammatillisuus näkyi seikkailun aikana lähinnä omassa työskentelyssäni ohjaajana ja Karhuseikkailun taustasuunnittelussa sekä yhteistyön aikana, jota tein mm. yhdistyksen ja perhetalon kanssa.

Opinnäytetyön merkityksellisyys kohderyhmälle on olennaista. Tämän arviointia varten voi osallistujilta pyytää kirjallista palautetta. Palautetta on hyvä pyytää mm. tapahtuman onnistumisesta (Vilkkä & Airaksinen 2003, 157.) Osallistujien antama palaute Karhuseikkailusta oli hyvin positiivista. Kaikki olisivat olleet halukkaita osallistumaan uudestaan. Palaute antoi viitteitä siitä, että seikkailulla oli sekä isille että lapsille merkitystä.

Monet, erityisesti lapsesta erillään asuvat isät, kokevat viettävänsä liian vähän aikaa lastensa kanssa. Tutkimuksissa on myös ilmennyt isillä olevan epävarmuuden tunteita liittyen isyyteen ja lapsen kanssa olemiseen. Vaikka

seikkailuun osallistuneet isät eivät olleet tietävästi Pienperheyhdistyksen jäseniä, saattoi heidän joukossaan olla eronneita etä- tai yksinhuoltajaisiä. Isät ja heidän toiveensa tämän tyyppisen toiminnan suhteen tuskin eroavat paljon toisistaan ja siksi Karhuseikkailu luultavasti olisi yhtä merkityksellinen, ellei jopa merkityksellisempi Pienperheyhdistyksen jäsenperheiden isille ja lapsille.

Toiminnallisen opinnäytetyön arvioinnissa on hyvä pohtia, mitkä tavoitteet jäivät saavuttamatta ja miksi niin kävi (Vilka & Airaksinen 2003, 155). Alkuperäisenä tavoitteena oli järjestää Karhuseikkailu tapahtumapäivänä. Koska tapahtumaan ei ilmoittautunut riittävästi osallistujia, oli löydettävä toinen keino järjestää seikkailu. Opinnäytetyöhön käytettävän ajan rajallisuus myös vaikutti päätökseen muuttaa seikkailu pienimuotoisemmaksi. Samalla vaihtuivat seikkailuympäristö ja osallistujat.

8.2 Mitä olisi voinut tehdä toisin?

Karhuseikkailun osallistujamäärä olisi kannattanut olla pienempi tai ohjaajia kaksi. Koska kyseessä oli avoin isä-lapsi-ryhmä, osallistujat eivät ilmoittautuneet seikkailuun etukäteen. Siksi isien ja lasten määrää ei voinut ennakoita. Tämä vaikutti toteutukseen, sillä jos osallistujien määrä ja lasten ikätaso olisivat olleet etukäteen tarkemmin tiedossa, suunnitelmaan olisi voinut tehdä sen mukaan muutoksia. Myös avustajan paikallaolo osoittautui välttämättömäksi. Ilman häntä ei seikkailun toteuttaminen suunnitellulla tavalla olisi onnistunut.

Kuten alkuperäisissä suunnitelmissa oli, kuusi isää ja lasta olisi ollut kahdelle ohjaajalle sopiva määrä. Nyt ohjatessani yksin kuutta isää ja kahdeksaa lasta energiaa meni paljon ainoastaan ryhmän koossapitämiseen. Myös lasten ja isien yksilöllinen huomioiminen jäi liian vähälle. Oli haasteellista pitää yllä yksin erityisesti lasten mielenkiintoa seikkailun aikana, koska etenkin ensimmäiset

rastit saivat heidän keskittymisensä herpaantumaan. Ohjaajan toimintaa helpotti kuitenkin paljon se, että pääasiassa isät pitivät huolta omista lapsistaan.

Tilanne olisi ollut luultavasti toinen, jos seikkailijat olisivat olleet eron myötä tai muun syyn vuoksi lapsiensa kanssa vähän tekemisissä olevia etäisiä. Silloin seikkailun toteuttaminen olisi voinut olla vieläkin haastavampaa, isien vähäinen tuntuma omaan lapseen ja tämän persoonallisuudenpiirteisiin olisi voinut vaikuttaa isien ja lasten yhteistyön sujumiseen.

Seikkailun purkaminen yhdessä lasten kanssa on tärkeää monesta syystä. Purkutilanne antaa lapselle mahdollisuuden tunnistaa omia tunteitaan, kokea, että ne ovat tärkeitä eikä hän jää niiden kanssa yksin ja huomata, että muillakin lapsilla on ollut samanlaisia kokemuksia. (Kokljuschkin 1999, 61, 63.) Seikkailun purun kannalta olisi ollut tärkeää, että aikaa keskusteluun ja ajatusten vaihtoon olisi ollut enemmän. Koska pääsimme aloittamaan seikkailun myöhässä ja osallistujilta meni kirjallisen palautteen täyttämiseen jonkin verran aikaa, emme ehtineet purkaa seikkailua keskustelemalla. Lasten mielipiteet seikkailusta jäivät siis suureksi osaksi vain kirjallisen palautteen varaan. Sopiva aika seikkailulle, purku mukaan luettuna, olisi ollut noin 2–3 tuntia, riippuen kuitenkin osallistujien määrästä ja heidän halukkuudestaan osallistua keskusteluun.

8.3 Tilojen arviointia

Karhuseikkailun toteuttamiseksi tarvittiin kaksi erillistä huonetta ja Torpparinmäen tarjoamat tilat olivat siinä suhteessa seikkailun kannalta hyvät. Rastien sijoittelu huoneisiin tuntui myös toimivalta. Huoneiden koko tosin olisi pitänyt olla suurempi. Huone, jossa toinen, kolmas ja neljäs rasti sijaittivat, osoittautui leikkivarjon käyttämiseen liian pieneksi. Kun lapsia pyöritettiin leikkivarjon päällä, isien oli kurottava varjon reunoja käsiinsä saadakseen sitä pienemmäksi. Koskenkuohujen ja laineiden tekeminen onnistui varjolla kuitenkin hyvin huoneen koosta huolimatta.

Jalkamaalaus-rastissa isompi tila olisi ollut myös tarpeellinen. Näinkin monen lapsen maalatessa jaloillaan olisi noin puolet huoneen lattiasta kannattanut vuorata paperilla. Myös papereiden ympärillä olisi kannattanut olla enemmän tilaa, jotta isät olisivat paremmin voineet tukea lapsiaan. Tilanpuute ei kuitenkaan ollut merkittävä este lasten maalaamiselle.

Myös ruokapöydästä ja leikkivarjosta tehty luola oli osallistujamäärään nähden pieni. Tilanpuutteen vuoksi en voinut luolassa ollessamme pyytää lapsia menemään isien syliin, kuten alkuperäisen suunnitelman mukaan oli tarkoitus. Toisaalta en nähnyt sitä tilanteessa tarpeelliseksi, koska lapset eivät pelänneet teltassa oloa ja pieni tila antoi kuitenkin hyvän mahdollisuuden isille ja lapsille olla lähellä toisiaan. Luolassa olon kannalta oli harmi, ettei CD-soitinta voinut, pistorasian puuttuessa, siirtää samaan huoneeseen ja näin ukkosen äänet jäivät haluttua vaimeammiksi.

8.4 Oman työskentelyn arviointia

Suoriuduin Karhuseikkailun käytännön toteuttamisesta mielestäni hyvin. Pysin suunnittelemaan kaikki etukäteen ja ennakoimaan mahdollisia muutoksia. Kykenin toimimaan rauhallisesti ja harkitusti, vaikka ajoittain tuntui, ettei ryhmä pysynyt kasassa. Karhuseikkailun aikana toimin rauhallisesti ja määrätietoisesti. Havainnoin osallistujien ilmeitä ja eleitä arvioidessani milloin olisi aika siirtyä seuraavalle rastille. Pysin näin pitämään osallistujien mielenkiinnon yllä, mutta halusin välttää myös liian nopeaa etenemistä. Tekemäni havainnot saivat minut myös muuttamaan joitakin ennakkosuunnitelmissa olleita asioita, kuten laulamisen luolassa.

Ryhmän ollessa melko suuri isien ja lasten yksilöllinen huomioiminen oli haasteellista. Samasta syystä myös yksilöiden havainnointi oli vaikeaa, mikä heijastuu myös tähän raporttiin niiden puuttumisena. Muutamat rastit saivat aikaan lasten keskuudessa riehakkuutta. Jokaisen rastin jälkeen tilanne olisi ollut hyvä pysäyttää ja odottaa, että kaikki kuuntelivat. Myös musiikissa olisi

pitänyt olla selkeät tauot rastien välillä, jolloin olisin saanut kiinnitettyä ryhmän huomion kokonaan omaan puheeseeni ja toimintaani.

8.5 Yhteistyön Pienperheyhdistyksen ja Torpparinmäen perhetalon kanssa

Yhteistyö Pienperheyhdistyksen kanssa sujui alusta lähtien ongelmitta. Ideoidessamme seikkailua, saimme hyvin vapaat kädet suunnittelullemme, mutta saimme myös tukea silloin, kun tarvitsimme sitä. Oman luovuuden käytön ohella ideoinnissa oli oleellista yhdistyksen tarpeiden ja toiveiden huomioiminen. Seikkailun toteuttamiseksi teimme myös paljon yhteistyötä, vaikka se ei johtanutkaan alkuperäisen suunnitelman mukaiseen lopputulokseen.

Myös Torpparinmäen perhetalon kanssa yhteistyö oli sujuvaa. Ehdotukseni seikkailun järjestämisestä siellä otettiin erittäin hyvin vastaan ja seikkailun toteuttaminen onnistui lyhyestä varoitusajasta huolimatta.

9 POHDINTA

9.1 Johtopäätökset ja kehittämissuhteet

Seikkailukasvatuksessa yhdistyvät yhteistoiminnallisuuden ja elämyksien tuoma ilo ja virkistys sekä tavoitteellinen kasvu ja ulkona oppiminen (Karppinen 2005, 36–37). Karhuseikkailu sisältää kaikki edellä mainitut elementit, myös tarvittaessa ulkonaoppimisen. Vaikka isät ja lapset toimivat pareina, osallistujat seikkailevat yhdessä ryhmässä. Jokaisen panos seikkailussa on tärkeä ja osallistujat luovat yhdessä kokemuksia ja elämyksiä. Sekään, että seikkailu järjestettiin nyt sisätiloissa, ei vähennä sen seikkailukasvatuksellisuutta. Kohderyhmän ikätaso huomioiden, tämän ikäisille suunnattu seikkailu sopii hyvin myös sisätiloihin. Sisällä seikkailun voi toteuttaa vuodenaikasta riippumatta ja vetäjän on helpompi hallita sen kulkua. Myös seikkailun turvallisuustekijöistä on helpompi huolehtia sisätiloissa. Seikkailu on mahdollista järjestää myös ulkona ja silloin siihen saa vielä enemmän todellisuudentuntua, eikä tilojen suuruus aseta rajoituksia.

Pietilä-Hella (2010) on todennut isä-toiminnan tarjoavan osallistujille rentoa yhdessäoloa ja ryhmän mahdollistaman vertailun lisäävän isien itseluottamusta (Pietilä-Hella 2010, 147). Tein samoja havaintoja Karhuseikkailun kohdalla. Se tarjoaa osallistujille mukavaa ja rentoa yhdessäoloa. Karhuseikkailulla on selkeät tavoitteet, joihin pyritään ja jotka ovat ainakin osaltaan saavutettavissa sen avulla. Kun isät seikkailevat lasten kanssa ja ovat osana vertaisryhmää, heidän itseluottamuksensa omaa toimintaa kohtaan voi lisääntyä. Tämä varmuus saattaa myös heijastua arkielämään. Erityisesti Karhuseikkailu on siis hyvä yhteinen toimintamuoto isille ja lapsille, joiden yhdessäolo mahdollisesti kaipaa ulkopuolista tukea. Niitä voivat olla esimerkiksi harvoin toisiaan tapaavat isät ja lapset.

Johtopäätöksissä tutkija pohtii mikä on saatujen tulosten merkitys tutkimusalueella ja mikä laajempi merkitys tuloksilla voisi olla. (Hirsjärvi, Remes, Sajavaara 2004, 215.) Seikkailun sisältäessä isä–lapsi-toiminnalle tyypillisiä elementtejä se sopii hyvin yhdeksi toimintamuodoksi sekä suljettuun tai avoimeen isä–lapsi-ryhmään. Tosin avoimessa ryhmässä tai erillisenä tapahtumana järjestettäessä osallistujien saaminen seikkailuun voi olla haasteellisempaa.

Karhuseikkailun sisällön monipuolisuuden vuoksi sitä voidaan käyttää monenlaisissa yhteyksissä. Esimerkiksi osana MLL:n hankkeen tapaista toimintaa. Sen voi järjestää myös päiväkodissa osana vanhemmuuden tukemista esimerkiksi teemapäivän yhteydessä. Erityisesti Karhuseikkailun toiminnallisuus ja fyysisyys tekevät siitä varhaiskasvatustoimintaan sopivan. Seikkailun järjestämisestä osana lastensuojelu- tai perhetyötä voi olla myös hyötyä monien jo aiemmin mainittujen syiden vuoksi.

Karhuseikkailussa osallistujien lukumäärästä on hyvä olla tietoinen etukäteen, koska se on huomioitava esimerkiksi makeisten ja karhukorvien riittävydessä sekä varattavan tilan koossa. Myös lasten iästä on hyvä tietää ennen toteutusta. Karhuseikkailun käytännön toteuttaminen vaatii kaksi vetäjää. Vaikka osallistujien ohjaaminen onnistuu yhdeltä vetäjältä, jonkun on huolehdittava myös musiikista ja äänitehosteista. Myös leikkivarjoa käytettäessä tarvitaan useita käsipareja sen suuren koon vuoksi.

9.2 Luotettavuus ja eettisyys

Suomessa seikkailukasvatukseen liittyvää toimintaa ja koulutusta saa useasta ammattikorkeakoulusta, mutta alan professuuria ei löydy mistään korkeakoulusta tai yliopistosta. Seikkailututkimuksen menetelmien tuntemus on myös vähäistä ja se heijastuu syventävien opinnäytetöiden ja jatkotutkimusten puuttumisena. (Karppinen 2010, 130.) Luotettavan lähdekirjallisuuden

löytyminen tähän opinnäytetyöhön tuntui aluksi haastavalta, mutta etsintöjen jälkeen luotettavaa lähdekirjallisuutta kuitenkin löytyi.

Tämän työn luotettavuustekijöitä ovat lähdeaineiston, tuoreus ja monipuolisuus. Koko seikkailu suunniteltiin seikkailukasvatuksen teoreettisten periaatteiden pohjalta, ottaen myös huomioon seikkailijoiden ikätaso ja perhetausta. Suunnittelun lähtökohtana olivat alusta lähtien asetetut tavoitteet, mitkä vaikuttivat lähdeaineiston ja seikkailussa käytettyjen keinojen valintaan sekä siihen, mitä rasti lopulta pitivät sisällään. Luotettavuutta tuo myös se, että Karhuseikkailu hyväksyttiin Pienperheyhdistyksellä ennen sen toteuttamista ja seikkailun osallistujien täyttämä palautelomake hyväksyttiin ohjaavalla opettajalla ennen sen käyttöä.

Karhuseikkailun toteuttaminen käytännössä lisää myös tulosten luotettavuutta. Toteutuksen avulla selvisi, olivatko suunnitteluvaiheessa tehdyt ratkaisut oikeita kohderyhmän kannalta. Seikkailun toteuttaminen antoi arvokasta tietoa myös kehittämistarpeista ja siitä, mitä olisi voinut tehdä toisin. Tosin lapsilta saatujen palautteiden luotettavuutta vähentää se, että lasten mielipiteiden välikätenä toimivat isät täyttäessään lomakkeet.

Tutkimuksen tulosten luotettavuudesta kertoo sen mittaustulosten toistettavuus. Myös tutkijan tarkka selostus tutkimuksen toteuttamisesta lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Hirsjärvi ym. 2004, 216–217.) Tässä työssä Karhuseikkailun toteutus jäi yhteen kertaan, mutta sen järjestäminen toiseen tai useampaankin kertaan on täysin mahdollista tarkan prosessikuvauksen vuoksi. Jatkossa Karhuseikkailun voisikin järjestää varsinaiselle kohderyhmälle, jolle se alun perin suunniteltiin eli Pienperheyhdistyksen jäsenperheille. Samalla sen toimivuudesta etäisien ja yksinhuoltajaisien kanssa saataisiin luotettavampaa ja tarkempaa tietoa.

Aiheen eettisessä pohdinnassa on hyvä selkiyttää se, kenen ehdoilla tutkimusaihe on valittu (Tuomi & Sarajärvi 2006, 126). Tämän opinnäytetyön aiheen valinnassa noudatettiin eettisyyttä, koska sen selkiytymiseen vaikutti

Pienperheyhdistyksestä ja sen jäsenperheistä nouseet tarpeet. Seikkailun kohderyhmän rajaamiseen vaikuttivat tosin myös tekijöiden omat intressit, mutta valinta oli myös yhdistyksen ja kohderyhmän näkökulmasta eettisesti oikea.

Tutkimuskohteen ja -yhteisön eettinen huomioiminen edellyttää heidän informoimistaan työstä ja sen tavoitteista. Työn tekijä sitoutuu käyttämään heiltä saamaansa tietoa ainoastaan sovittuun tarkoitukseen. (Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010, 12.) Karhuseikkailuun osallistuneille tiedotettiin seikkailusta ennen toteutuspäivää ja ennen seikkailun alkua he saivat vielä tarkempaa tietoa, mihin olivat osallistumassa. Osallistuminen oli kaikille vapaaehtoista, samoin palautelomakkeeseen vastaaminen. Lomakkeet täytettiin nimettöminä ja palautettiin sattumanvaraisessa järjestyksessä erilliselle pöydälle. Vaikka vastauksia oli suhteellisen vähän, ei niiden täyttäjää voinut yhteenvetoa tehdessä päätellä. Täytettyjä palautelomakkeita ja niiden vastauksia käytettiin ainoastaan Karhuseikkailun arvioimiseen ja tässä työssä käytettyjen nimien mainitsemiseen on kysytty lupa asianosaisilta.

Eettinen motivaatio on oleellista eettisen toiminnan kannalta. Epäeettisessä toiminnassa ei aina ole kyse siitä, että ei tiedettäisi mikä on oikein ja mikä väärin. Silloin saattaa jokin muu kuin eettinen tavoite mennä oikeaksi tiedetys toimintatavan edelle. (Juujärvi, Myyry, Pessa 2007, 33.) Tässä työssä tekijän eettinen motivaatio johti eettiseen toimintaan. Useat työn tekemisessä eteen tulleet vastoinkäymiset eivät vaikuttaneet esimerkiksi työn loppuunviemiseen. Karhuseikkailu pyrittiin järjestämään osallistujille, joilla oli mahdollisimman paljon yhteistä varsinaisen kohderyhmän kanssa. Vaikka seikkailun järjestäminen ei onnistunut Pienperheyhdistyksessä, jatkosuunnitelmista keskusteltiin Juha Turtiaisen kanssa ja päätökset tehtiin yhteistyössä. Oli myös selvää, että tämä raportti ja sen tulokset päätyivät kaikesta huolimatta yhdistyksen hyödynnettäväksi, prosessin alussa tehdyn yhteistyösopimuksen mukaisesti.

9.3 Ammatillinen kasvu

Seikkailun suunnitteleminen oli haasteellista. Toteuttamiseen oli suunniteltava lasten ikätasolle sopivat toiminnot, joista myös isät saatiin innostumaan. Karhuseikkailun suunnittelu vaati runsaasti etukäteistä perehtymistä seikkailukasvatusteoriaan, leikki-ikäisten lasten ikätasoon ja isyyteen. Luonnollisesti myös yhteistyötahon, Pienperheyhdistyksen, toiveet seikkailun suhteen olivat keskeisessä osassa Karhuseikkailua suunniteltaessa. Näiden kaikkien osatekijöiden huomioiminen ja yhdistäminen luovalla tavalla kehitti taitoja muuttaa teoretieto onnistuneeksi käytännön toimintamuodoksi. Koko prosessi vahvisti myös moniammatillisia yhteistyötaitojani ollessani yhteydessä useisiin eri tahoihin.

Vaikka tämäntyyppiselle toiminnalle oli tarve, tiedostettiin että isien osallistuminen saattaisi osoittautua haasteelliseksi. Vaikka tämä huomioitiin ajoissa ja teimme kaikkemme saadaksemme riittävästi osallistujia Pienperheyhdistyksen seikkailutapahtumaan, emme onnistuneet suunnitellussa ajassa. Opin, että ihmisten kanssa työskenneltäessä on aina hyvä olla varasuunnitelma, etenkin, jos on kyse osallistujien vapaaehtoisesta osallistumisesta.

Ennenkaikkea oli hienoa saada tehdä opinnäytetyö itseäni todella kiinnostaneesta aiheesta ja kehittää Pienperheyhdistyksen toimintaa. Kehityin tutkimustiedon analysoinnissa ja opin löytämään työni kannalta oleelliset lähteet. Myös isyys ja sen tärkeys konkretisoituivat kootessani teoriaosuutta, mikä lisäsi seikkailun suunnittelun ja toteutuksen merkityksellisyyttä.

Opinnäytetyön jatkaminen ja seikkailun toteuttaminen yksin oli myös hyvä ja kasvattava kokemus. Useat vastoinkäymiset toivat haasteita, mutta ennakkoluuloton asenne ja määrätietoinen toiminta johtivat onnistuneeseen lopputulokseen. Oli hienoa kokea oman työnsä tulokset käytännössä ja nähdä, mitä Karhuseikkailu antoi osallistujilleen.

Opinnäytetyöprosessi kehitti valmiuksiani työskennellä myös lastentarhanopettajan ammatissa. Leikki-ikäisen lapsen kehitystason kartoitus syvensi tietämystä varhaiskasvatusikäisen lapsen tarpeista ja osaamisen tasosta. Tutustuminen isyyttä käsitteleviin tutkimuksiin ja kirjoihin lisäsi ymmärrystäni isien ajatusmaailmasta, mistä on varmasti hyötyä tulevaisuudessa kohdatessani heitä työssäni. Perehtyminen elämyspedagogiikkaan ja seikkailukasvatus metodiin sekä sen vaikutuksiin antoi uusia näkökulmia pedagogisiin taitoihini. Seikkailun toteutuksesta sain kokemusta sekä ryhmän vetämisestä että isien ja leikki-ikäisten lasten kanssa toimimisesta sekä vanhemmuuden tukemisesta.

LÄHTEET

- Broberg, Mari & Hakovirta, Mia 2009 a. Isät ja lasten hyvinvointi eron jälkeen. Teoksessa Aino Kääriäinen, Juha Hämäläinen & Pirjo Pölkki 2009 (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto, 123–144.
- Broberg, Mari & Hakovirta, Mia 2009 b. Lapsistaan erillään asuvana isänä eron jälkeen. Teoksessa Katja Forssen, Anika Haataja & Mia Hakovirta (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 186–100.
- Broberg, Mari & Tähtinen, Juha 2009. Perheen toimivuus ja vanhemmuus yksinhuoltajaperheessä. Teoksessa Katja Forssen, Anita Haataja & Mia Hakovirta (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto: 154–169.
- Clarke, Heli 1998. Keinot ja päämäärät seikkailukasvatuksessa. Teoksessa Timo Lehtonen (toim.) Elämän seikkailu: Näkökulmia elämyksellisen ja kokemuksellisen oppimisen kysymyksiin. Jyväskylä: Atena, 60–79.
- Diakonia-ammattikorkeakoulu 2010. Kohti tutkivaa ammattikäytäntöä elektroninen aineisto: opas Diakonia-ammattikorkeakoulun opinnäytetöitä varten. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja C.Viitattu 31.10.2010.
http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/C_17_ISBN_9789524930994.pdf
- Forssen, Katja; Haataja, Anita & Hakovirta, Mia 2009. Yksinhuoltajien asema suomalaisessa hyvinvointivaltiossa. Teoksessa Katja Forssen, Anita Haataja & Mia Hakovirta (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 9–18.
- Halme, Nina 2009. Isän ja leikki-ikäisen lapsen yhdessäolo: Yhdessäoloa, isänä toimimiseen liittyvää stressiä ja isän tyytyväisyyttä parisuhteessa kuvaavan rakenneyhtälömallin kehittäminen ja arviointi. Terveiden ja hyvinvoinninlaitoksen sarjassa Tutkimuksia 15. Tampere: Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Väitöskirja. Viitattu 30.9.2010.
<http://acta.uta.fi/pdf/978-951-44-7794-2.pdf>

- Harjuoja, Jussi & Harjuoja, Marika 2000. 2–4-vuotiaiden lasten ulkoilu vanhempien arvioimana. Liikuntapedagogiikan Pro gradu-tutkielma. Jyväskylän yliopisto.
- Helsingin kaupunki i.a. Asukastoiminta. Torpparinmäen perhetalo. Viitattu 10.9.2010.
<http://www.hel.fi/hki/sosv/fi/asukastoiminta/perhetalot/torpparinmaki>
- Hinkkanen, Maire 2010. Torpparinmäen perhetalon johtaja, Torpparinmäen perhetalo. Helsinki. Keskustelu 8.9.2010.
- Hokkanen, Tiina 2005. Äitinä ja isänä eron jälkeen. Yhteishuoltajavanhemmuus arjen kokemuksena. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Väitöskirja.
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2004. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Huttunen, Jouko 2001. Isänä olemisen uudet suunnat. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Jalkanen, Anna 2007. ”Mukavia hetkiä äijäseurassa lasten ehdoilla.” Osallistuminen isä–lapsi-toimintaan ja sen merkitys isille ja lapsille. Jyväskylän yliopisto Pro gradu tutkimus. Viitattu 10.11.2010.
https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18215/URN_NBN_fi_jyu-200803311308.pdf?sequence=1
- Juujärvi, Soile; Myyry, Liisa & Pessa, Kaija 2007. Eettinen herkkyys ammatillisessa toiminnassa. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Karppinen, Seppo J. A. 2005. Seikkailullinen vuosi haastavassa luokassa. Etnografinen toimintatutkimus seikkailu- ja elämyspedagogiikasta. Oulu: Oulun yliopisto.
- Karppinen, Seppo J.A 2010. Seikkailukasvatus –erilainen tapa opettaa ja oppia. Teoksessa Timo Latomaa & Seppo J.A Karppinen (toim.) Seikkaillen elämyksiä II. Elämyksen käsitehistoriaa ja käytäntöä. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 118–135.
- Kauhanen, Saija 1998. Kohti uudenlaista isyyttä. Haastattelututkimus pienten lasten isien isyyskokemuksista. Joensuun yliopisto.
- Kokljuschkin, Mikael 1999. Seikkailuun! Varhaiskasvatuksen seikkailukirja. Helsinki: Kirjayhtymä.

- Kröger, Teppo 2009. Yksinhuoltajuus ja isyys: outo yhdistelmä? Teoksessa Katja Forssen, Anita Haataja & Mia Hakovirta (toim.) Yksinhuoltajuus Suomessa. Helsinki: Väestöliitto, 170–185.
- Lempinen, Juho 2007. Seikkailukasvatuksella arjen hallintaan. Teoksessa Seppo J.A Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 139–152.
- Lehtinen Erno; Kuusinen Jorma & Vauras Marja 2007. Kasvatuspsykologia. Helsinki: WSOY.
- Linnavuori, Hannariikka 2009. Lasten kokemuksia vuoroasumisesta. Teoksessa Aino Kääriäinen, Juha Hämäläinen & Pirjo Pölkki 2009 (toim.) Ero, vanhemmuus ja tukeminen. Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto, 145–171.
- Linnossuo, Outi 2007. Seikkailukokemusten vaikuttavuuden tutkimus. Teoksessa Teoksessa Seppo J.A Karppinen & Timo Latomaa (toim.) Seikkaillen elämyksiä. Seikkailukasvatuksen teoriaa ja sovelluksia. Rovaniemi: Lapin yliopistokustannus, 201–223.
- Lyytinen, Paula 2008. Lapsen kielen ja kommunikointitaitojen kehitys. Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korkiakangas, Heikki Lyytinen. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 105–121.
- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a. Mannerheimin lastensuojeluliiton Varsinais-Suomen piiri ry. Projektit. Viitattu 7.10.2010. http://varsinaissuomenpiiri.mll.fi/tietoa_piirista/projektit/
- NMKY i.a. Yhteistä toimintaa isille ja lapsille. Viitattu 8.10.2010. <http://www.isa-lapsi.fi/content/view/18/32/>
- Nätkin, Ritva 2003. Moninaiset perhemuodot ja lapsen hyvä. Teoksessa Perhe murroksessa. Kriittisen perhetutkimuksen jäljillä. Forsberg Hannele & Ritva Nätkin (toim.) Helsinki: Gaudeamus, 16–38.
- Paajanen, Pirjo 2006. Päivisin leivän tuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3-vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä. Perhebarometri. Väestöliitto tutkimuslaitoksen katsauksia E 24/2006. Viitattu 6.11.10. <http://vaestoliitto-fi->

bin.directo.fi/@Bin/74b0141f9a4f0d6738b5de1ba0a019b9/1289071
323/application/pdf/237276/Perhebarometri%202006.pdf

Paajanen, Pirjo 2007. Mikä on minun perheeni?: suomalaisten käsityksiä perheestä ja vuosilta 2007 ja 1997. Helsinki: Väestöliitto. Viitattu 13.11.2010. <http://vaestoliitto-fi->

bin.directo.fi/@Bin/bb5d670ee489c66f8849a98687e4a4ee/128997
9851/application/pdf/237278/Perhebarometri%202007.pdf

Pienperheyhdistys i.a. Viitattu 1.6.2010.

http://www.pienperhe.fi/pienperhe_pienperheyhdistys.php

Pietilä-Hella, Riitta 2010. Tuntemattomista vertaistuttaviksi. Esikoisäitien ja -isien perhevalmennusprosessi Espoon uudentyyppisessä perhevalmennuskokeilussa. Diakonia-ammattikorkeakoulun julkaisuja A Tutkimuksia 29. Tampere. Väitöskirja. Viitattu 27.10.2010.

http://www.diak.fi/files/diak/Julkaisutoiminta/A_29_ISBN_9789524931151.pdf

Poikkeus, Anna-Maija 2008. Lasten toverisuhteet ja sosiaaliset taidot.

Teoksessa Paula Lyytinen, Mikko Korhonen, Heikki Lyytinen. Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: WSOY, 122–138.

Pulkkinen, Lea 2002. Mukavaa yhdessä. Sosiaalinen alkupääoma ja lapsen sosiaalinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ritchie, Alison 2007. Isän kanssa. Hämeenlinna: Karisto

Salmela, Esa 2005. Isälapsiryhmät. Vanhasta isyydestä uuteen isyyteen. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu tutkielma.

Sinkkonen, Jari 1998. Yhdessä isän kanssa. Porvoo: WSOY.

Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam 2001. Varhaiset ihmissuhteet ja niiden häiriintyminen. Helsinki: WSOY .

Sosiaaliportti i.a. Lastensuojelun käsikirja. Lapsen huolto, tapaaminen ja asuminen. Viitattu 7.10.2010. <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/lastensuojelunkasikirja/tyoprosessi/erityiskysymykset/erotilanne/lapsenhuolto/>

Telemäki, Matti 1998. Johdatus seikkailukasvatuksen teoriaan. Kajaanin

opettajankoulutuslaitos, Kajaani.

Telemäki, Matti & Bowles, Steve 2001. Seikkailukasvatuksen teoria ja käytäntö, osa 1. Kajaanin opettajankoulutusyksikkö, Kajaani.

Terveysten ja hyvinvoinninlaitos i.a. Tilastot ja rekisterit. Lapsen elatus ja huolto. Viitattu 7.10.2010.

<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Lapsuusjaperhe/lapsenelatusjahuolto.htm>

Tilastokeskus 2009. Perheet. Viitattu 16.11.2010.

<http://www.tilastokeskus.fi/meta/til/perh.html>

Tilastokeskus i.a. Perheiden määrä kasvaa edelleen. Tilastot.

Viitattu 9.11.2010.

http://www.tilastokeskus.fi/til/perh/2009/perh_2009_2010-05-28_tie_001_fi.html

Torpparinmäen perhetalo 2010. Torpparinmäen perhetalo syksy 2010.

Asiakaslehtinen.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2006. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi.

Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, Hanna & Airaksinen, Tiina 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Helsinki:

Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilko-Riihelä, Anneli 1999. Psyke. Psykologian käsikirja. Porvoo: WSOY.

Väestöliitto 2010. Isyyden kielletyt tunteet: isät eivät saa tukea vanhemmuuteensa.

Lehdistötiedote 2.11.2010. Viitattu 5.11.2010.

<http://www.vaestoliitto.fi/?x27375=782061>

Ykkösen aamu-tv. Suomi 2010. Toimittaja Harri Korkkula. Esitetty 13.11.2010

YLE TV 1.

ISÄ TERVETULOA KARHUSEIKKAILUUN 3-4-VUOTIAAN LAPSESI KANSSA

Torstaina 16.9.2010 klo 17.30-19

"SILLOIN MENNÄÄN RETKEILEMÄÄN, ON ULKONA
PALJON NÄHTÄVÄÄ. ISÄN KANSSA LÖYTÄÄ
KAIKKEA JÄNNITTÄVÄÄ."

Seikkailun on suunnitellut ja toteuttaa
sosionomiopiskelija ammattikorkeakoulusta
opinnäytetyönään.

Seikkailemme Torpparinmäen perhetalon sisätiloissa,
joten mukaan tarvitset vain avoimen seikkailumielen.

Lisätietoja tarvittaessa antaa Johanna Seppä puh.

KARHUSEIKKAILU

Karhuseikkailun rastit on suunniteltu ”Isän kanssa” kirjan pohjalta ja rasteilla on vastaavuus sadussa. Ennen jokaista rastia luen tekstin, joka johdattaa seuraavalle rastille. Osallistujat kulkevat seikkailun läpi yhdessä ryhmässä, mutta isät toimivat rasteilla pareina lapsensa kanssa.

Ennen seikkailun alkua isät maalaavat lapsilleen mustat nenät kasvoväreillä. Lapset saavat myös valmiiksi itsetehdyt karhukorvat. Edellä mainittujen tarvikkeiden lisäksi seikkailussa tarvitaan leikkivarjo, itse ommeltu ampiaispesä, sormivärejä ja leveää valkoista paperia.

1) Pikkukarhujen herätys

On aamu. Isät odottavat kun lapset menevät ”nukkumaan” toiseen huoneeseen leikkivarjon alle. Isät tulevat yksitellen herättämään oman lapsensa pesästä. Isät tunnistavat lapsen äänen perusteella, kutsuttuaan näitä nimeltä. Muut lapset ovat hiljaa tämän ajan. Mikäli isä ei tunnista lastaan, häntä autetaan ja annetaan vihjeitä lapsen sijainnista. Löydettyään lapsensa, isät jäävät tämän kanssa odottamaan lähistölle, kunnes kaikki pikkukarhut on herätetty.

2) Niityllä lennätys

Lapset menevät lattialle leikkivarjon päälle ja isät ottavat varjon reunoista kiinni. Isät pyörittävät varjoa ensin toiseen ja sitten toiseen suuntaan. Taustalla soi iloinen ja mukaansa tempaava musiikki. Musiikki tulee levyltä Cirque du soleil collection CD 1997. Kappale nro 3 Kumbalawe.

3) Kosken kuohut

Lapset menevät leikkivarjon alle. Isät tekevät varjolla aaltoja pitäen edelleen varjon reunoista kiinni ja nostaan ja laskien sitä ylös alas lasten yläpuolella. Taustalta kuuluu voimakkaiden laineiden ääntä. Äänet tulevat levyltä Solitudes. Environmental sound experiences. Volume two. The sound of the surf CD 1981. Äänittäjä ja tuottaja Dan Gibson. Kappale nro 1.

4) Ampiaispesä

Tekopuuhun on kiinnitetty kankaasta ommeltu ampiaispesä. Isät nostavat lapsensa yksitellen pesän ulottuville. Lapset laittavat kätensä ampiaispesään sen yläreinassa olevasta aukosta ja kokeilevat, miltä sisältö tuntuu. Pesän sisällä on pumpulia sekä jokaiselle lapselle paperipäälysteinen makeinen, mikä kuvastaa hunajaa. Äänet kuuluvat levyltä Luonto soi, osa 6 Niityillä ja kedoilla. CD 2003 Kappale nro 19. Kimalainen Bumblebee. Äänittäjä Lauri Hallikainen. Kultasointu.

5) Sadeluola

Leikkivarjosta ja pöydästä on tehty luola. Menemme isien ja lasten kanssa sen sisään, lapset istuvat isien syliin. Cd levyltä kuuluu sateen ja ukkosen ääniä. Kuunnellaan, miltä sade kuullostaa ja mitä ajatuksia äänet herättävät. Tilanteesta riippuen lauletaan yhdessä Nalle Puhin sadelaulu. Äänet tulevat levyltä Thundertrorm CD 1994. Halesworth (Suffolk): New Word Company.

6) Jalkamaalaus

Rastilla tassutellaan sateen kastelemalla maalla. Maalaamisessa käytetään jalkapohjia, joihin isät laittavat lapsille sormiväriä. Jokainen lapsi saa oman värin ja isästään tukea pitäen he saavat kävellä ison lattialle levitetyn paperin päällä ja tehdä siihen jalanjälkiään. Taustalla soi musiikki levyltä Valoja ja Varjoja – Eksotiikkaa: rauhoittavaa musiikkia aamunkoutosta iltahämärään CD 2 2010. White Cloud. Kappale nro 5 Flamingo Lake.

7) Palautteen kerääminen ja loppukahvit

Karhuseikkailu päättyy yhteiseen keskusteluun ja palautteen keräämiseen. Annan isille palautelomakkeen ja pyydän täyttämään sen ennen kotiinlähtöä. Palautelomakkeessa kysytään sekä lapsen että vanhemman mielipiteitä. Lomake kerätään nimettömänä. Mahdollisuuksien mukaan osallistujat saavat mehua ja jotain pientä syömistä.

Kiitos osallistumisestanne karhuseikkailuun! Palaute on luottamuksellinen ja nimetön.

Lapsesi ikä _____ vuotta

Kirjaa lapsesi antama palaute tapahtumasta. Rastita ensin sopivin vaihtoehtoista.

Mikä oli lapsesi mielestä parasta seikkailussa?

Haluaisiko lapsesi tulla uudestaan, kyllä/ ei? Perustelu.

Kysymykset isälle

Ympyröi olivatko rastit mielestäsi lapsellesi _____ helppoja sopivia vaikeita?

Miksi

KÄÄNNÄ

Mitä seikkailusta jäi päällimmäisenä mieleesi?

Mikä oli mielestäsi lapsellesi antoisinta seikkailussa?

Miksi?

Mitä tekisit toisin?

Ympyröi osallistuisitko uudestaan   kyllä   ei

Oliko ajankohta mielestäsi hyvä?

Muuta kommentoitavaa

KIITOS PALAUTTEESTASI !